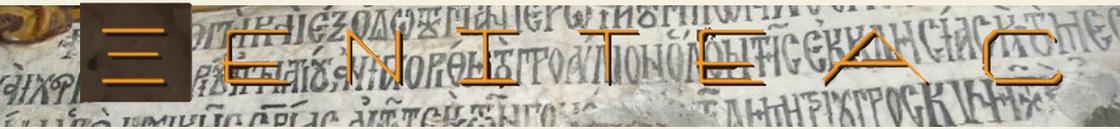

BEDEUTENDE STÄDTE DER PONTOS GRIECHEN

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

DIE WAHLFAHRT ZUM PONTOS

ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

Περιοδική Έκδοση της Ένωσης Ποντίων Ελβετίας • Απρίλ'ς 2013 • Τεύχος 6
Zeitschrift der Vereinigung der Griechen aus Pontos in der Schweiz • April 2013 • Nr. 6

...Σα ξένα τοτέα λάεκουμαι αμόν βαβουρεμένον, τσιμόν το βπίτ' α' εμνύριβε εμέν, ν' αλξί εμέν του ξένον...

Εκδότης: Ένωση Ποντίων Ελβετίας · **Υπεύθυνος Έκδοσης και Ύλης:** Γιώργος Νικολαΐδης
Herausgeber: Vereinigung der Griechen aus Pontos in der Schweiz · **Chefredaktor:** Georg Nikolaidis

Συντακτική ομάδα: Νώντας Καλπακίδης, Στέλλα Νικολαΐδη, Χρήστος Σταυριανίδης · **Συεργάτες αυτού του τεύχους:** Σάββας Τοπαλίδης

Redaktionsteam: Nondas Kalpakidis, Stella Nikolaidis, Christos Stavrianidis · **Mitwirkende der aktuellen Ausgabe:** Savvas Topalidis

Σελιδοποίηση: Γιώργος Νικολαΐδης · **Σχεδιασμός Λογότυπου:** Γιώργος Μιχαλόπουλος
Layout: Georg Nikolaidis · **Logo-Design:** Georg Michalopoulos

Εκτύπωση: Χρήστος Σταυριανίδης
Druck: Christos Stavrianidis

Μεταφράσεις - Διορθώσεις: Γιώργος Νικολαΐδης, Μαρία Γκρεκολίδη, Νώντας Καλπακίδης, Νικόλαος Γεντής
Übersetzungen - Korrekturen: Georg Nikolaidis, Maria Grekolidi, Nondas Kalpakidis, Nikolaos Gentis

Φωτογραφίες: Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, Γεώργιος Ευθυμιάδης, Γεώργιος Νικολαΐδης, Έστερ Μένετ, Μαρία Γκρεκολίδη

Photos: Komitee für Pontische Studien, Georgios Efthimiadis, Georg Nikolaidis, Esther Mennet, Maria Grecolidis

Περιοχόμενα / Inhaltsverzeichnis

Σελίδα / Seiten

Αράευμαν (αναζήτηση, ψάξιμο): "... <i>συ στράτα τη πατρίδας...</i> "	3
Araevman (suchen, entdecken): "... <i>auf den Spuren der Heimat...</i> "	4
Θύμψη (ενθύμηση): Σημαντικές πόλεις του Ποντιακού Ελληνισμού	5-11
Thymepsi (Erinnerung): <i>Bedeutende Städte der Pontos-Griechen</i>	11-16
Ιβόρισμαν (λίχνισμα): Ιβόρισμαν (λίχνισμα) - Σε πρώτο πρόσωπο	16-17
Iworisman (die Spreu vom Weizen trennen): <i>Persönliche Ansicht</i>	32-33
Ιβόρισμαν (λίχνισμα): Το προσκύνημα στον Πόντο (πρώτο μέρος)	17-32
Iworisman (die Spreu vom Weizen trennen): <i>Die Wahlfahrt zum Pontos (erster Teil)</i>	33-43

“... στην στρατά τη πατρίδας...” *

Το τελευταίο τεύχος του “Ξενιτέα” εκδόθηκε πριν από δύο χρόνια. Ίσως κάποιιοι να αναρωτήθηκαν εάν αποφασίσαμε να αποσυρθούμε. Άς μὴν τρέφουμε αυταπάτες άλλωστε, το περιοδικάκι μας στηρίζεται σε λιγοστά χέρια, και πολύ περισσότερο στην τρέλλα του υποφαινόμενου. Ευτυχώς που τουλάχιστον η υγείης τρέλλα ευδοκίμει αὐ-θονη σε τέμον

τα κιφάλια, όπως βέβαια και ως αποτέλεσμα αυτής, η αγάπη για τις ρι-ζες μας και το μεράκι για τὴν διατήρησή τους. Αυτά

ήταν και που οδήγησαν 28 μέλη και φίλους της Ένωσης σε ένα προσκύνημα στα χώματα της αλησμόνητης πατρίδας. Ο πρώην πρόεδρος **Σάββας Τοπαλίδης** θυμίζει σε όσους είχαμε την τύχη να ακολουθήσουμε και μεταφέρει νοερά όλους τους υπόλοιπους στην ατμόσφαιρα του οδοιπορικού μας, μέσα από ένα γλαφυρό χρονογράφημα, το πρώτο μέρος του οποίου δημοσιεύεται στο παρόν τεύχος. Το χρονογράφημα συνδέει και μια σύντομη ιστορική αναφορά στις πόλεις, προορισμούς του οδοιπορικού μας.

Αρχές του Σεπτέμβρη βρέθηκα σε επαγγελματικό ταξίδι στην Αθήνα και για ένα από τις συναντήσεις περίμενε την ελβετίδα συνάδελφο μου και εμένα ο οδηγός και υπεύθυνος ασφαλείας κάποιου μεγάλου πελάτη. Κάθησα στο μπροστινό κάθισμα και ακολούθησε ο εξής διάλογος:

- Μιλάτε ελληνικά;
- Ναί βεβαίως, κατά το ήμισυ Έλληνας (αλλά ως Πόντιος τρανέλληνας, σκέφτικα, αλλά δεν είπα), αλλά ζώ στην Ελβετία

- Ασα, όμορφα, Πήγατε διακοπές στην πατρίδα φέτος;
- Μακεδονία. Από εκεί καταγόμαστε...
- Και ἔγω πέρασα φέτος από τη Μακεδονία. Νάουσα, Βέρροια, πήγα και στην Παναγία Σουμελά, γιατί είμαστε Πόντιοι ξέρετε...
- Πόντιος...; Ἐμορφα. Να καλατζεύουμε σε τεμέτερον τη καλατζή...

Μπροστά στα έκπληκτα μάτια της ελβετίδας συναδέλφου μου, ένας άνθρωπος που γνώριζα πέντε λεπτά, άφησε το τιμόνι, με αγκάλιασε και συνέχισε ως εξής:

- Ντο λές πουλίμ; Πόντιος είσαι...; Να λελευω σε... Χαίρομαι, πολύ χάρομαι που με εσένα κάνει δουλειές ο κ. τσάδε.

Και είπαμε και άλλα πολλά...Για τους συλλόγους, τους χορούς και τα τραγούδια μας, για τον συνονόματο Στάθη Νικολαΐδη που γνώριζε από μικρό παιδί, για την ξενιτεία που η οικογένεια του βίωσε για χρόνια, αφού εκτοπίστηκε στο Καζακστάν και ήρθαν στην Ελλάδα στα μέσα του 60. Είπαμε πολλά, αφού απαίτησε να με γυρίσει και στο ξενοδοχείο μου αργά το βράδυ και θα μπορούσαμε να πούμε και αλλά...

Αγκαλιαστήκαμε και νίωσαμε εκείνο το ανεξήγητο, αλλά τόσο αληθινό συναίσθημα που διακατέχει όσους έχουμε ποντιακή συνειδηση. Εκείνο το συναίσθημα να νιώθεις πως σε ενώνει μια αόρατη κλωστή με έναν τόπο που δεν γεννήθηκες και όλους τους υπόλοιπους συμπατριώτες σου.

- Γιωρίκα, μου είπε, μ'ένεσπάλις από πόθεν εξέβες...(*μὴν ξεχνάς αὐτοὺς τὸν Πόντιοις)
- Νέπε Κερέκον, πάντα στην στρατά τη πατρίδας, του είπα...

ο ελβετόν
(Γιώργος Νικολαΐδης)

“... auf den Spuren der Heimat...”

Die letzte Ausgabe von Xeniteas liegt mehr als zwei Jahre zurück. Vielleicht haben sich gewisse Leser zu Recht gefragt, ob wir uns über eine Einstellung der Zeitschrift Gedanken gemacht haben. Wir sollten uns jedoch bewusst sein, dass unsere Hobby-Zeitschrift von ganz wenigen, jedoch desto mehr begeisterten und leidenschaftlichen Menschen getragen wird. Begeisterung und Leidenschaft waren auch die Faktoren, der 28 Mitglieder und Freunde der Vereinigung, die im Jahre 2011 eine Wallfahrt an die unvergessliche verlorene Heimat unter-nommen haben. In dieser Ausgabe veröf-fentlichen wir den ersten Teil der Erzählung über diese Wallfahrt, die durch den ehe-maligen Präsidenten der Vereinigung **Sav-vas Topalidis** verfasst wurde. Es gelang ihm nicht nur, den Teilnehmenden das Er-lebte wiederaufzufrischen sondern allen Lesern einen Blick in die Atmosphäre einer Reise in einer anderen Welt zu ermögli-chen. Als quasi notwendige und sicherlich interessante Einführung dient auch eine kurze geschichtliche Beschreibung ei-niger der Destinationen unserer Reise.

Anfangs September 2012 begab ich mich im Rahmen einer Berufsreise nach Athen und wurde eines Abends zusammen mit einer schweizerischen Berufskollegin von mir damals noch völlig unbekanntem Fahrer ei-nes wichtigen Kunden chauffiert. Ich sass auf dem Beifahrersitz und es folgte der fol-gende Dialog:

-Sprechen Sie Griechisch?

-Ja natürlich, bin halb Grieche, aber lebe in der Schweiz

-Ah, schön, waren Sie schon im Urlaub dieses Jahr?

-Ja, im Norden, in Makedonien. Wir stam-men eben von dort...

-...und ich verbrachte auch ein Paar Tage in Naoussa, Veria, ich pilgerte auch zu Pa-nagia Soumela... ich bin eben Pontios...

-Pontios ...? (Ich habe gleich auf ponti-schen Dialekt gewechselt). Wunderschön. Dann können wir ja auf unsere Sprache weiter kommunizieren...

Vor den erstaunten Augen meiner schwei-zerischen Kollegin, liess der Mann, der mir bis vor 5 Minuten völlig unbekannt war, das Lenkrad los und umarmte mich und der Dialog ging folgendermassen fort:

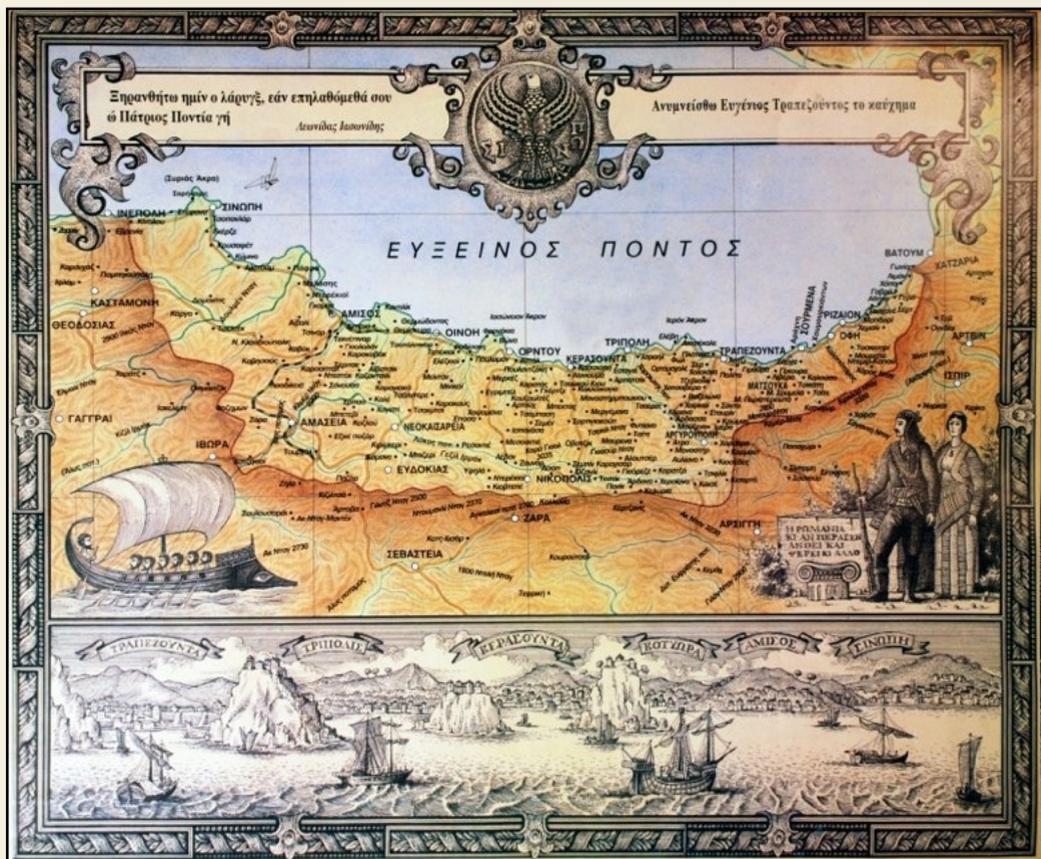
Was meinstest du mein Junge, du bist ein Pontier...? Ich bin froh, ich bin so froh, dass Herr X. mit euch Geschäfte macht.

Und wir erzählten uns viel mehr. Über die Vereinigungen, über Tänze und Lieder, sei-nen guten Freund und berühmten Sänger Stathis Nikolaidis, über das Schicksal sei-ner Familie, die aus Südrussland von Stal-in nach Kasachstan deportiert wurde und in den 60ern den Weg nach Griechenland suchte. Spät in der Nacht, nach meiner be-ruflichen Verabredung, bestand mein frischgebackener Freund drauf, mich noch in mein Hotel zurückzubringen. Wir haben noch eine Weile über Gott und die Welt ge-sprochen. Wir umarmten uns und ich spür-te dieses unerklärliche Gefühl, mittels ei-nes unsichtbaren Fadens mit seinen Lan-desleuten auf der ganzen Welt verbunden zu sein, und eine gemeinsame Verbindung zu einem Ort zu haben, in dem nicht gebo-ren, und kaum jemals besucht hat.

Am Ende meinte noch Kerekon zu mir:

-Men'enespalts apo pothen exeves ... (Ver-giss nicht, woher du kommst)

-Népe Kerekon, panta syn starta ti patridas (immer auf den Spuren der Heimat), meinte ich...

Ιστορικός χάρτης του Πόντου. (Εκδ.: Κέντρο Ποντιακών. Μελετών)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

του Γιώργου Νικολαΐδη*

πόλεις και περι-οχές που άκμασε ο Ποντιακός Ελληνισμός.
ΚΑΣΤΑΜΟΝΗ

Με αφορμή το χρονογράφημα της εκδόρμης στον Πόντο μια σύντομη γνωριμία με τις πόλεις που περιηγηθήκαμε, εστιάζοντας ιδιαίτερα στα χρόνια της ακμής πριν από την μεγάλη έξοδο, φαντάζει ως απαραίτητη εισαγωγή. Σε επόμενα τεύχη και σε συνδυασμό με άλλες θεματικές θα ακολουθήσουν αφιερώματα και σε άλλες

Το όνομα της πόλης προέρχεται κατά πάσα πιθανότητα από το Castra Comneni (Φρούριο Κομνηνών). Έτσι ονομάστηκε το 12ο αιώνα μια οχυρωμένη κατοικία του Κομνηνών, της αριστοκρατικής δυναστείας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Αυτό δεν είναι τυχαίο, αφού η Κασταμονή θεωρείται η γενέτειρα των Κομνηνών. Τον 14ο και 15ο αιώνα, η πόλη αναφέρεται λόγω των εμπο-

Η Κασταμονή σε φωτογραφία των αρχών του 20ου αιώνα

τη φορά το 1393 και στη συνέχεια, οριστικά από το 1459 η πόλη ανήκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στο βιβλίο “Ιστορική Γεωγραφία της Μικράς Ασίας”, ο **Ιωάννης Καλφόγλου** την περιγράφει το τέλος του 19ου αιώνα με τα εξής λόγια: “Μια μεγάλη εμπορική πόλη της με 25.000 κατοίκους, από τους οποίους περίπου 2.000 Έλληνες Ορθόδοξοι. Μεταξύ άλλων παράγονται μάλλινα υφάσματα, δερμάτινα είδη και σκεύη κατασκευασμένα από σίδηρο.” Η ελληνική κοινότητα ήταν ο υπερήφανος ιδιοκτήτης της Παπαζογλείου εμπορικής σχολής, της οποίας το επιβλητικό κτίριο εξακολουθεί να υπάρχει και χρησιμοποιείται. Από την Κασταμονή έλκει την καταγωγή του ο γνωστός συνθέτης ρεμπέτικων τραγουδιών **Γιοβάν Τσαούς** (Γιάννης Εϊτζηρίδης).

Η σημερινή πόλη μπορεί να περιγραφεί ως αρκετά όμορφη. Πολλά και διαφορετικά ιστορικά κτήρια από διάφορες εποχές κοσμούν το κέντρο της Κασταμονής. Επίσης στην γραφικότητα της πόλης συντελεί και το μικρό ποτάμι που την διασχίζει.

ΣΙΝΩΠΗ

Η Σινώπη κατά την μυθολογία, οφείλει το όνομα της είτε σε μια από τις βασίλισσες των Αμαζόνων, είτε στην νύμφη Σινώπη. Είναι η πρώτη ελληνική αποικία του Πόντου και συγκεκριμένα των Μιλησίων τον 8ο αιώνα π.χ. Χτισμένη στη βάση μιας μικρής χερσονήσου, αποτελούσε σημαντικό λιμάνι του Ευξείνου Πόντου, το πρώτο ασφαλές των νοτίων ακτών του. Η Σινώπη παρέμεινε μια σημαντικότερη πόλη από την στιγμή της ίδρυσης της. Στην διάρκεια ων αρχαίων χρόνων απο-τέλεσε πολιτισμικό φάρο της περιοχής της, γεννώντας μεταξύ άλλων τον μεγάλο κυνικό φιλόσοφο **Διογένη**.

Υπήρξε ένα από τα πρώτα κέντρα της Χριστιανοσύνης στην Μικρά Ασία και έστω και εάν πέρασε μία περίοδο σχετικής παρακμής στους βυζαντινούς χρόνους, με την στρατιωτική, αλλά και εμπορική αξιοποίηση του λιμανιού της επί Οθωμανών ανέκτησε μέρος της παλιάς της αίγλης.

Άγαλμα του Διογένη κακόγουστης αισθητικής σε κεντρική πλατεία της Σινώπης

Τα τελευταία χρόνια πρίν από την μεγάλη έξοδο των Ελλήνων, περίπου 5.000, από τους 15.000 κατοίκους της Σινώπης, ήταν Έλληνες και κατοικούσαν έξω από το κάστρο, προς το λιμάνι. Στους ντόπιους, που υπερηφανεύονταν πως κατάγονταν από τους Αργοναύτες, προστέθηκαν μετανάστες από την κυρίως Ελλάδα, αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο το γλωσσικό ιδίωμα της Σινώπης ήταν πίο κοντά στην κοινή ελληνική. Το εμπόριο (σιτηρά, ξυλεία, φάρια κ.α.), η αλιεία, η ναυπηγική ήταν οι κύριες ασχολίες των Σινωπέων Ελλήνων. Ξακουστοί όμως ήταν για τους δεσποτάδες και τους κουγιουμτζήδες. Ήταν οικονομικό κέντρο για τα χωριά της περιοχής, οι κάτοικοι των οποίων ψώνιζαν στο παζάρι της.

Ταυτόχρονα διατηρούσε εμπορικές σχέσεις με τις μεγάλες πόλεις της αυτοκρατορίας (Κωνσταντινούπολη και Σμύρνη). Στα τέλη του 19ου αιώνα πολλοί μετανάστευαν, για να εργαστούν στη Ρωσία. Η ελληνική κοινότητα διέθετε πολλές παλιές εκκλησίες, η μεγαλύτερη των οποίων ήταν η Ευαγγελίστρια και διατηρούσε νηπιαγωγείο, οκτατάξια αστική σχολή και πεντατάξιο παρθεναγωγείο.

Η αρχή του τέλους για την ελληνική κοινότητα ξεκίνησε με την επιστράτευση των ανδρών στα τάγματα εργασίας (αμέλε ταμπουρου) το 1914 και την απέλαση όλων των γυναικόπαιδων στην πόλη Μπογιαμπάτ το 1917. Ως αποτέλεσμα των διώξεων οι περισσότεροι των Ελλήνων χάθηκαν και ελάχιστοι κατάφεραν να διασωθούν.

Η Σινώπη σήμερα σε κανέναν βαθμό δεν να εκμεταλευτεί την στρατηγική της θέση. Το κάστρο, τα τείχη της ελληνιστικής εποχής, τα διάσπαρτα απομεινάρια της ελληνικής συνοικίας, ελάχιστα μπορούν να καταδείξουν την αίγλη παλαιότερων εποχών. Η πραγματικότητα είναι πως η Σινώπη είναι μια επαρχιακή πόλη σε παρακμή.

ΟΙΝΟΗ

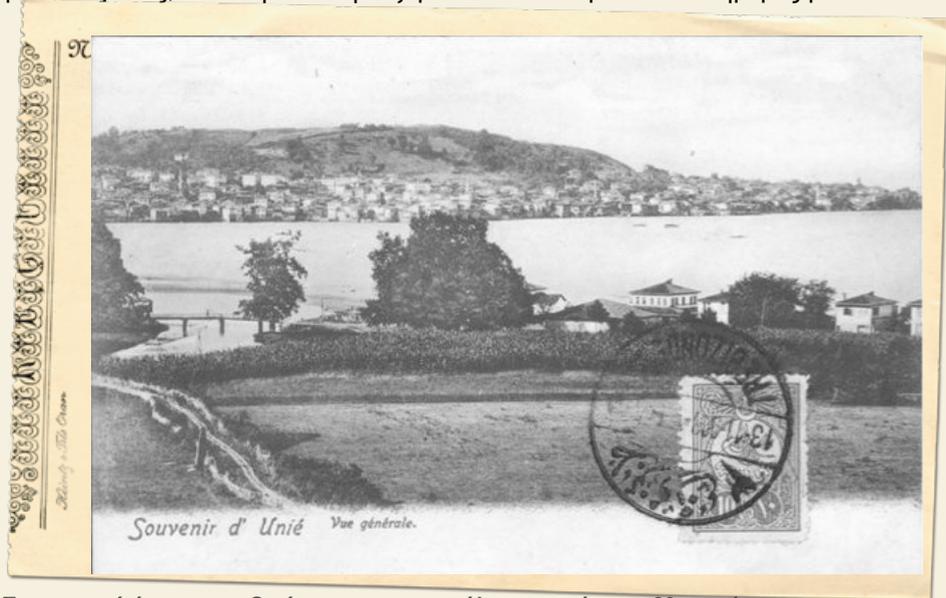
Η Οινόη είναι μια από τις πιο όμορφες πόλεις του Πόντου. Για την ίδρυση της υπάρχουν διαφορετικές απόψεις. Για κάποιους ιστορικούς ιδρύθηκε τον 7ο αιώνα, όταν οι μετανάστες από την Μίλητο εγκαταστάθηκαν στις ακτές της Μαύρης θάλασσας, για άλλους, μετά την κατάκτηση της Μικράς Ασίας από τον **Μέγα Αλέξανδρο**. Ο Πausανίας υποστηρίζει, ωστόσο, ότι η Οινόη είναι αποικία της ομώνυμης πόλης της Αττικής. Το 12ο αιώνα η Οινόη, υπό την κυριαρχία των **Μεγάλων Κορνηνών** απέκτησε μεγάλη σημασία, έτσι ώστε ακόμη και ο αυτο-

1180 για λίγα χρόνια εκεί. Κατά την περίοδο της ακμής της, κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η πόλη και η ντόπιοι απόκτησαν ιδιαίτερα πλούτο με τη ναυτιλία. Η ελληνική κοινότητα, και ως εκ τούτου η πόλη, όμως, πλήγηκαν από μια σειρά από βαριά χτυπήματα της μοίρας, μεταξύ άλλων, με την κατάκτηση από τους πειρατές το 1806, την μεγάλη πυρκαγιά του 1838, η οποία κατέστρεψε περισσότερα από 1500 σπίτια Ελλήνων. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν την ελληνική κοινότητα, σε παρακμή τόσο αριθμητικά, όσο και οικονομικά. Το 1914 οι Έλληνες ήταν 2500, η δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα στην πόλη, μετά τους Τούρκους με 6500. Η κοινότητα διέθετε εμπόρική σχολή και παρθεναγωγείο, όπως και δύο εκκλησίες, τον "**Άγιο Νικόλαο**" και την "**Κοιμήση της Θεοτόκου**". Οι Έλληνες της Οινόης δεν κατάφεραν να αποφύγουν τη μοίρα των συμπατριωτών τους, και, δύο χρόνια μετά τους Αρμενίους συμπολίτες τους, στάλθηκαν στην εξορία το

1917. Οι περισσότεροι δεν επιβίωσαν την πορεία θανάτου προς το εσωτερικό.

ΚΟΤΥΩΡΑ (ΟΡΝΤΟΥ)

Τα Κοτύωρα είναι η παλαιότερη ελληνική ονομασία της πόλης και επικρατεί η άποψη πως το όνομα της προέρχεται από τον **Κότυο**, Θράκα βασιλιά της αρχαιότητας και την λέξη "ώρα που σημαίνει κάστρο, ενώ η λέξη ορντού (κάστρο) φαίνεται πως δόθηκε γιατί η περιοχή χρησιμοποιήθηκε ως χώρος στρατοπαίδευσης για τους Οθωμανούς. Τα Κοτύωρα, σύμφωνα με τον **Ξενοφώντα** αποτελούσαν αποικία και φόρου υποτελής των Σινωπέων, διατηρώντας όμως ίδια αρμοστέια. Κατά την Περσική κυριαρχία διατηρούσε την αυτονομία της όπως και όλες οι άλλες πόλεις της περιοχής. Με την ίδρυση του **Βασιλείου του Πόντου**, από τους **Μιθριδάτες**, υποτάχθηκε σ' αυτό. Από τα Κοτύωρα, όπου παρέμειναν εκεί οι Μύριοι επί 45 ημέρες μετά από πολλές

Πανοραμική άποψη της Οινόης σε καρτ ποστάλ των αρχών του 20ου αιώνα

Σπίτια Ελλήνων και η εκκλησία της Αγίου Νικολάου στα Κωτύωρα του σήμερα

κακουχίες επιβιβάστηκαν σε πλοία και απέπλευσαν για Σινώπη και από εκεί επέστρεψαν στην Ελλάδα. Τον 2ο αιώνα μ.Χ. τα Κωτύωρα αναφέρονται από τον **Αρριανό** ως μικρή κώμη, ενώ κατά τους Βυζαντινούς χρόνους έπαψε ν'αναφέρεται πλέον.

Κατά τον 17ο-18ο αιώνα που άρχισε ν'αναπτύσσεται η ναυτιλία στον Πόντο, άρχισε παράλληλα ν' αναπτύσσεται και η νέα πόλη, δίπλα στην αρχαία, και να ακμάζει εμπορικά. Κύρια προϊόντα της νέας πόλης ήταν αραβόσιτος, φασόλια, καρύδια, δέρματα, γαλακτοκομικά και ξυλεία. Η ακμή της πόλης, επήλθε τον 19ο αιώνα με την εσωτερική μετανάστευση, όταν εκατοντάδες Έλληνες κάτοικοι της Χαλδίας μετοίκησαν στην πόλη. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, η πλειονότητα των κατοίκων καταγόταν από έποικους της Χαλδίας, ειδικότερα από τα χωριά Κορόνιζα, Γαργάινα και Δέζμαινα, ενώ ένα μέρος τους είχε έρθει από την Έσπια. Το 1870, η πόλη είχε 1110 οικογένειες, από τις οποίες οι 600 ελληνικές.

Στην αρχή του 20ου αιώνα 6000 από τους 12000 κατοίκους ήταν Έλληνες και ζούσαν σε τρεις ελληνικές συνοικίες (Αγίου Νικολάου, Υπαπαντης και Αγίου Γεωργίου) στην παραλιακή ζώνη, ενώ η τουρκική και η αρ-

μενική συνοικίες ήταν στο εσωτερικό. Κάθε συνοικία είχε και μια ομώνυμη εκκλησία. Η Ελληνική κοινότητα διατηρούσε την **Αστική Ψωμιάδειο Σχολή** του ευεργέτη **Κώστα Ψωμιάδη**, που λειτουργούσε ως ημιγυμνάσιο με 350 μαθητές, την **Καρυπίδειο Σχολή**, που ιδρύθηκε με χρήματα του **Χατζή Χαράλαμπου Καρυπίδη** με 4 τάξεις δημοτικού και 200 μαθητές και το **Πολυκάρπειον Παρθεναγωγείο** με 200 μαθήτριες.

Στις 19 Αυγούστου του 1917 ο ρωσικός στόλος άρχισε να βομβαρδίζει τις τουρκικές συνοικίες της πόλης και κατά την αποχώρησή του τον ακολούθησαν και 2500 Κωτυωρήτες. Οι υπόλοιποι εκποτίστηκαν. στους νομούς Σεβάστειας και Κασταμονής, και οι περισσότεροι χάθηκαν στα μακρές πορείες θανάτου και τα ταγματα εργασίας.

Σήμερα η Ορντού είναι μια ήσυχη συμπαθητική παραθαλάσσια πόλη και έχει καταφέρει να διατηρήσει κάποια από τα υπέροχα ελληνικά νεοκλασσικά κτίρια ειδικά στην συνοικία της Υπαπαντης.

ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΑ

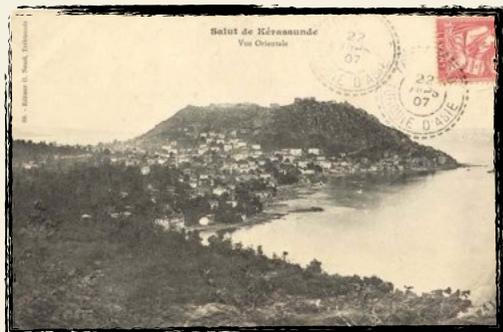
Αρχαιότατη ελληνική πόλη, που ιδρύθηκε τον 6ο αι. π.χ., σύμφωνα με όσα αναφέρει

ο **Ξενοφών** στο έργο στην “Κύρου Ανάβαση”, από τους Σινωπείς. Το όνομά της το οφείλει στο σχήμα δύο κεράτων τα οποία σχηματίζει το όρος που δεσπόζει από πίσω της. Λέγετε ότι, τους χρόνους της ρωμαϊκής κατάκτησης, ο στρατηγός και γευσηγνώστης **Λούκουλλος** δοκίμασε και αργότερα μετέφερε την κερασιά από εδώ στην Ιταλία. Στα χρόνια των Μιθρηδατών η πόλη ονομάστηκε **Φαρνακ(ε)ία**, αλλά στην Ρωμαϊκή εποχή έλαβε και πάλι το παλιό της όνομα, ενώ όπως μαρτυρούν πολλά ευρύματα γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη.

Στα χρόνια των Μεγάλων Κομνηνών, η Κερασούντα είναι η δεύτερη σε σημασία πόλη της αυτοκρατορίας τους. Πιθανολογείτε ότι κυριεύτηκε από τους Τούρκους επτά χρόνια μετά την Τραπεζούντα, το 1468, αλλά με ευνοϊκούς όρους, αφού σε αντίθεση με τις άλλες μεγάλες πόλεις του Πόντου, οι Έλληνες διατήρησαν τις κατοικίες τους εντός των τειχών. Είναι δε χαρακτηριστικό πως οι Έλληνες διατήρησαν τα πλυθυσμιακά και οικο-νομικά σκπήτρα σε όλη την διάρκεια της παρουσίας τους στην πόλη και με φερμάνι του **Σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ** είχαν το δι-καίωμα να ορίζουν ισόβιο δήμαρχο τον **Κα-πετάν Γιώργη Κωνσταντινίδη**. Η μεγαλύ-τερη εκκλησία της πόλης ο Άγιος Νικόλαος βρισκόταν στη

συνοικία Κόκκαρη. Άλλοι ση-μαντικοί ναοί ήταν της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, της Αγίας Τριάδας του Αϊ-Γιώργη κ.α. Εκτός των δημοτικών σχολείων η ελληνική κοινότητα διατηρούσε ένα ημι-γυμνάσιο και ένα παρθεναγωγείο. Στην κοι-νωνική ζωή της πόλης εξέχουσα θέση κα-τείχαν η περίφημη Φιλαρμονική της Κερα-σούντας, όπως και ο σύλλογος "Αργοναύ-ται". Η οικονομία της πόλης στηριζόταν στη γεωργικοκτηνοτροφική παραγωγή της ενδοχώρας με γνωστότερο προϊόν τα περίφημα καρύδια (λεφτοκάρια), η δασική παραγωγή με μεγάλα εργοστάσια ξυλείας, το εμπόριο και η ναυτιλία, όταν το 1880 οι ναυτικοί οίκοι της πόλης διέθεταν πάνω από 60 πλοία. Περίφημοι οίκοι ήταν μεταξύ άλλων του ισόβιου δήμαρχου **Κωνσταντινίδη**, του μεγάλου ευεργέτη **Πισσάνη**, **Σουρμελή**, **Ευθυμιάδη** κ.α.

Κατά την απογραφή του 1913, η Κερασούντα είχε 30'000 κατοίκους, από τους οποίους οι Έλληνες ήταν 17000 (3500 οικογένειες), οι Αρμένιοι 3000, οι Τούρκοι 7000 και οι διάφορων άλλων εθνικοτήτων 3000. Τα δεινοπαθήματα των Ελλήνων άρχισαν το 1919, με τη σύλληψη 80 προκρίτων και ξεχόντων μελών της ελληνικής κοινότητας της Κερασούντας. Την εντολή για τη σύλληψή τους έδωσε ο διαβόητος **Τοπάλ Οσ-**

Η Κερασούντα σε καρτ ποστάλ των αρχών του 20ου αιώνα

Η Κερασούντα παραμένει και σήμερα μια όμορφη σχετικά πόλη, έστω και δίχως την σημασία παρελθόντων χρόνων, με πολλά κτήρια που ακόμη μαρτυρούν την παρουσία των Ελλήνων. Είναι χαρακτηριστικό πως η πλειοψηφία των δημόσιων και ιδιωτικών κτηρίων των Ελλήνων χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Καλεντερίδης Σ., Δυτικός Πόντος Βιθυνία-Παφλαγονία Πόντου, Αθήνα 2005

Nisanyan S., Nisanyan M. Εύξεινος Πόντος, Αθηνά 2001

Σαμουηλίδης Χ., Ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού, Θεσ/νίκη 2002

DIE STÄDTE DER PONTOS GRIECHEN

von Georg Nikolaidis*

Die folgenden Seiten sind den ersten fünf grösseren Städten des historischen Pontos, die wir während unserer Wallfahrt näher kennengelernt haben, gewidmet. In späteren Ausgaben werden wir uns mit weiteren Städten und auch Regionen beschäftigen, sowohl im Rahmen des zweiten Teils des Berichts, als auch im Zusammenhang mit anderen Themen.

KASTAMONI

Der Name der Stadt leitet sich vermutlich von Castra Comneni („Festung der Komnenen“) her. So nannte sich im 12. Jh. eine befestigte Residenz der Komnenen, der herrschenden Adelsdynastie im Byzantinischen Reich. Die Stadt hiess zu dieser Zeit Kastamon. Dies ist kein Zufall, da Kastamon als Geburtsstadt der Komnenen gilt. Im 14. und 15. Jh. wird die Stadt im Zusammenhang mit dem Handel der Genueser Kolonien am Schwarzen Meer erwähnt. Erstmals 1393 und dann endgültig ab 1459 gehörte Kastamon zum Osmanischen

Reich. In seinem Buch „Istoriki Geografia tis Mikras Asias“ (Historische Geografie von Kleinasien), beschreibt **Ioannis Kalfoglou** gegen Ende des 19. Jh. die Stadt unter anderem mit folgenden Worten: „Eine grosse Handelstadt mit 25'000 Einwohner, davon ca. 2'000 griechisch-orthodoxe. Es werden unter ander-em wollige Textilien, Lederwaren und Kochgeschirr aus Eisen hergestellt.“ Die griechische Gemeinde war stolzer Besitzer der „Papazoglou“ Handelsschule, dessen imposantes Gebäude immer noch existiert und genutzt wird. Ein bekannter Sohn der Stadt war **Yovan Tsaous** (Yiannis Eitziridis), ein kleiner Star der Rebetiko-Musik Bewegung im Griechenland der 30er und 40er Jahre.

Die heutige Stadt kann als relativ schön bezeichnet werden. Dazu tragen viele historische Gebäude unterschiedlicher Richtungen und Epochen, die das Zentrum von Kastamon schmücken, bei. Ebenfalls erwähnenswert ist der malerische Bach der die Stadt durchfließt.

Die Festung der Komnenen in Kastamon

SINOPE

Der Name Sinope stammt aus der Mythologie entweder aus einer der beiden König-

nope. Es die erste griechische Kolonie des Schwarzen Meeres nämlich der Milesier am 8. Jh. v. Chr. und war ein wichtiger Hafen des Schwarzen Meeres, der erste sichere der Südküste. Sinope ist über Jahrhunderte hinweg eine wichtige Stadt geblieben. In der Antike war Sinope der kulturelle Leuchtturm der Region, unter anderem bekannt als Geburtsstadt des grossen kynischen Philosophen **Diogenes**. Die Stadt war eins der frühesten Zentren des Christentums in Kleinasien und nach einer Periode der relativen Rückgangs während der byzantinischer Zeit, führte der militärische und kommerzielle Nutzen ihres Hafens während der Osmanenherrschaft zurück zum früheren Glanz.

Das heutige Sinope

In den letzten Jahren vor dem grossen Exodus der Griechen, etwa 5'000 der 15'000 Einwohnern von Sinope war Griechen und lebten im Hafenviertel. Zu den Einheimischen, die stolz auf ihre Abstammung aus den Argonauten waren, sind viele Einwanderer aus dem griechischen Festland dazugestossen. Dies ist auch der Grund, weshalb der pontische Dialekt von Sinope relativ ähnlich wie das herkömmliche Grie-

chisch klingt. Die Hauptbeschäftigungen der Griechen waren der Handel (Weizen, Forstwirtschaft, etc.), die Fischerei und der Schiffsbau. Aber berühmt war die Stadt insbesondere für ihre Bischöfe und Goldschmiede. Es war das wirtschaftliche Zentrum für die ganze Peripherie, deren Einwohner jeden Donnerstag auf dem Basar in die Stadt weilten. Gleichzeitig pflegte Sinope Handelsbeziehungen zu den grossen Städten des Reiches (Konstantinopel und Smyrna). Im späten 19. Jh. wanderten viele aus, um in Russland zu arbeiten. Die griechische Gemeinde besass viele alte Kirchen, von denen die grösste "**Evangeli-stria**" hiess sowie einen Kindergarten, eine Handels- und eine Mädchenschule.

INOI

Inoi gilt als eine der schönsten Städte von Pontos. Über die Gründung von Inoi existieren unterschiedliche Meinungen. Für gewisse Historiker würde diese im 7. Jh. gegründet, als sich Einwanderer aus Milet an der Küste niederliessen, für andere nach der Eroberung Kleinasiens durch **Alexander den Grossen**, **Pausanias** meint hingegen, dass Inoi eine Kolonie der gleichnamigen Stadt von Attika ist. Im 12. Jh. erhielt Inoi unter der Herrschaft der **Grossen Komnenen** Bedeutung, sodass sich sogar der Komnenen-Kaiser **Andronikos I.** im Jahre 1180 für einige Jahre in der Stadt niederliess. Zur Blütezeit während der osmanischen Herrschaft wurde die Stadt besonders reich durch die Schifffahrt. Die Griechische Gemeinde und somit auch die Stadt wurden jedoch durch eine Reihe von schweren Schicksalen getroffen, unter anderem durch die Eroberung von Piraten im Jahre 1806, und das grosse Feuer von 1838, das über 1500

Häuser von Griechen niedergebrannt hat. Diese Ereignisse führten dazu, dass die Griechische Gemeinde, sowohl zahlenmässig, als auch an Bedeutung sehr einbüsste.

Im Jahre 1914 bildeten die Griechen mit 2500, nach den Türken mit 6500 Personen die zweitstärkste Gruppe in der Stadt. Die Gemeinde besass eine Handels- und eine Mädchenschule, sowie mit **“Aghios Nikolaos“** und **“Kimisis Theotokou“** zwei Kirchen. Auch die Griechen von Inoi entgingen nicht das Schicksal ihrer Landsleuten anderer Städte, und wurden zwei Jahre nach ihren Armenischen Mitbürgern, im Jahre 1917 ins Exil geschickt. Den Totenmarsch ins Landesinnere haben die mei-

sten von ihnen nicht überlebt.

Die Küste von Inoi auf einem Foto von heute

KOTYORA (ORDOU)

Kotyora ist der alte griechische Name der Stadt und angeblich leitet sich dieser von **“Kotys“** einem thrakischen König und vom Wort **“Ora“** das für Burg steht. Das türkische Wort Ordu (Burg) wurde später durch die Osmanen gegeben, weil das Gebiet oft als Kaserne verwendet wurde. Gemäss

Xe-nophon wurde Kotyora von Sinopen gegründet und denen auch steuerpflichtig geblieben. Während der Persischen Herrschaft behielt die Stadt ihre Autonomie, jedoch änderte dies mit der Gründung des Königreichs von Pontos. In Kotyora blieben Xenophon's Zehntausende für 45 Tage, und konnten nach Überstehen ihrer vielen Strapazen Schiffe bestiegen, zuerst nach Sinope und von dort zurück nach Griechenland segeln. Im 2. Jh. n. Chr. wird Kotyora von **Arrian** noch als eine Kleinstadt erwähnt, während der byzantinischen Periode fand die Stadt keine Erwähnung mehr.

Während des 17. bis 18. Jahrhunderts mit dem Beginn der grossen Entwicklung der Schifffahrt in Pontos, begann auch das Wachstum der neuen Stadt die direkt neben der antiken gebaut wurde. Der Handel blühte und die Haupterzeugnisse der neuen Stadt war Mais, Bohnen, Nüsse, Lederwaren, Molkerei- und Holzprodukte. Die Blüte der Stadt wurde im 19. Jh. erreicht mit der Zuwanderung von hunderten von Griechen aus der Region von Chaldia, Gemäss der Tradition stammte die Mehrheit der lokalen Bevölkerung aus dieser Region und vorallem aus den folgenden Dörfern: Koronixa und Gargaaina und Dezmaina, während einige aus Espia kamen. Im Jahre 1870 hatte die Stadt 1100 Familien, aus denen die griechische 600 waren.

Zu Beginn des 20. Jahrhunderts zählte die Stadt 12000 Einwohner, von denen 6000 Griechen waren und in den drei griechischen Quartieren, Aghios Nikolaos, Ypanti und Aghios Georgios in der Küstenzone der Stadt, während die türkischen und armenischen Quartiere im Stadtesinnere waren. Jedes Quartier hatte seine gleichnamige Kirche. Die

Mitglieder der Griechischen Gemeinde von Kotyora (Ordu) im Jahr 1905

Wohltäter **Kostas Psomiadis** gegründet wurde und als sog. Halbgymnasium mit 350 Schüler betrieben wurde, die "**Karypidion**"-Schule die vom , **Hadji Charalambos Karipidis** gestiftet wurde und 200 Schüler hatte, sowie die Mädchenschule "**Polykarpion**" mit über und 200 Schülerinnen.

Am 19. August 1917 begann die russische Flotte die türkische Quartiere zu bombardieren und als sich die Flotte zurückgezogen hat folgten sie 2500 griechische Einwohner von Kotyora nach Russland. Die restlichen wurden in die abgelegene Präfekturen von Sewastia und Kastamoni verdrängt, und die meisten von Ihnen sind während den langen Todesmärschen und der Zwangsarbeit umgekommen.

Heutzutage ist Ordu eine ruhige, sympathische Küstenstadt, der es gelungen ist eine Reihe von wunderschönen griechischen neoklassischen Gebäuden vor allem im Quartier von Ypapanti zu aufrechtzuerhalten.

KERASOUNTA

Eine antike griechische Stadt die, laut **Xenophon** und seinem Werk „Kyrou Anavasis“, im 6. Jahrhundert von Sinopern gegründet wurde. Ihr Name leitet sich von der speziellen Form des Berges hinter der Stadt, der zwei Hörnern ähnelt, ab (Keras=Horn). Der Legende zufolge kostete der General und bekannte Feinschmecker **Lucullus** hier erstmals Kirschen während der römischen Herrschaft und hat diese schliesslich nach Italien und Europa gebracht und bekannt gemacht. Die Stadt wurde zwar von den Mithridaten in **Pharnacia** umbenannt, bekam jedoch während der Römerzeit wieder ihren alten Namen, und hat wie mehrere Funde belegen konnten, eine Blüteperiode erlebt. In den Jahren der Komnenen avancierte Kerasous zu der zweitwichtigsten Stadt des Reiches. Historiker behaupten, dass die Eroberung der Stadt im Jahr 1468, sieben Jahre nach derjenigen von Trapezous, durch günstige Voraussetzungen erreicht worden ist, da im Gegensatz zu anderen Grossstädten die Pontos-Griechen ihre Häuser im Zentrum der Stadt hatten. Es ist auch bezeichnend, dass die Griechen ihre wirtschaftliche

Macht sowie die Mehrheit in der Stadtbevölkerung während der gesamten Dauer ihrer dortigen Anwesenheit hielten und mittels Dekrets des **Sultans Abdul Hamit** das Recht bekamen, **Georgios Konstantinidis** zum Bürgermeister auf Lebensdauer zu ernennen.

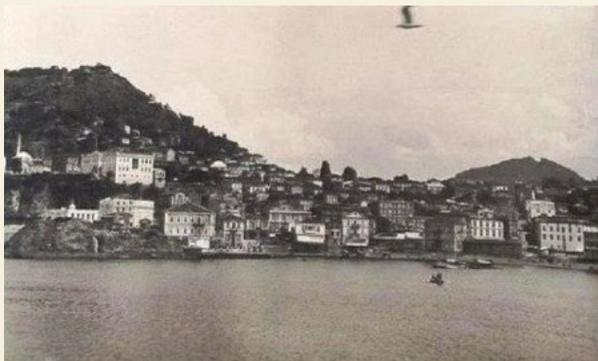
Die grösste Kirche der Stadt, St. Nikolaus, befand sich im Kokkari Quartier. Weitere bedeutende Kirchen waren folgende: „Metamorfofis tou Sotiros“, „Aghia Triada“, „Aghios Georgios“. Die griechische Gemeinde besass neben mehreren Primarschulen, ein Gymnasium und eine Mädchenschule. Das soziale und kulturelle Leben der Stadt wurde durch das berühmte Philharmonische Orchester von Kerasous, sowie der Vereinigung "Argonafte" geprägt.

Die Agrarproduktion des Hinterlandes und speziell der weltberühmten Walnüsse, sowie die Forstwirtschaft mit vier Holzproduktionsstätten, der Handel mit Gütern aller Art und die Schifffahrt haben zur wirtschaftlichen Macht der Stadt geführt. Bezeichnend zur Bedeutung der Schifffahrt ist, dass die grössten Handelsfirmen der Stadt im Jahr 1880 mehr als 60 Schiffe besas-

sen. Solche Handelsfirmen waren u.a. diejenige vom Bürgermeister auf Lebensdauer **Konstantinidis**, des grossen Wohltäters **Pissanis** wie auch der Familien **Sourmelis** und **Efthimiadis**.

In der Volkszählung von 1913 hatte Kerasounta 30'000 Einwohner, von denen die Griechen mit Abstand die grösste Volksgruppe mit 17000 oder etwa 3500 Familien bildeten. Dazu 3000 Armenier, 7000 Türken und 3000 verschiedener anderer Nationalitäten. Das Leiden der Griechen begann im Jahr 1919 mit der Verhaftung von 80 Mitgliedern der geistigen und wirtschaftlichen Elite von Kerasounta. Den Befehl für ihre Festnahme gab der berühmte **Topal Osman**, was in die Geschichte als das Massaker von Kerasounta einging.

Kerasounta bleibt auch ohne die Bedeutung vergangener Jahre selbst heute noch eine sehr schöne Stadt. Viele Gebäude sind noch Zeugen für die Anwesenheit der Griechen. Bezeichnend dazu ist, dass die Mehrheit der öffentlichen und privaten Gebäude der Griechen immer noch benutzt wird.

Kerasounta. 1. Die Uferpromenade zu Beginn des 20. Jh. 2. Das griechische Gymnasium

ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

του Γιώργου Νικολαΐδη

Η δικιά μου γενιά έχει κάποια κοινά στοιχεία στην πορεία απόκτησης και εκβάθυνσης της Ποντιακής της συνείδησης. Αφετηρία, αποτέλεσαν για όλους οι γονείς μας, για τους πιο τυχερούς, στους οποίους δεν ανήκω, οι παππούδες και οι γιαγιάδες, το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον ενός Ποντιακού χωριού. Το δεύτερο στάδιο εντρύφησης στην ποντιακή παράδοση επέρχεται με την εκμάθηση των ποντιακών χορών ή και των μουσικών οργάνων συνήθως στα πλαίσια ενός Ποντιακού σύλλογου. Για τους λιγότερους, δυστυχώς, το ταξίδι της αναζήτησης τελματώνει στους υπέροχους χορούς, την ιδιαίτερη μουσική και τα τραγούδια και για ελάχιστους συνέχίζει, καταπιάνεται και με άλλες πτυχές της πλούσιας πολιτιστικής μας παράδοσης. Η λογοτεχνία, η ποίηση, το ποντιακό θέατρο, άλλες μορφές της ποντιακής λαογραφίας, αλλά και οι πίο εξειδικευμένες υφάνσεις της Ποντιακής ιστορίας, παραμένουν πεδίο γνώσης και αναζήτησης για λίγους. Βεβαιώς θα ήταν παράλογο να απαιτούμε πολλά περισσότερα από αυτά που μπορεί να διαπιστώσει κάθε εξωτερικός παρατηρητής και εμείς, *οι της ποντιακής ζωής μετέχοντες*, που τα βιώνουμε καθημερινά. Η διοργάνωση δεκάδων εκδηλώσεων σε εβδομαδιαία βάση με την παρουσία χιλιάδων ποντιακής και μη καταγωγής επισκεπτών, τα δεκάδες περιοδικά και εφημερίδες, ακόμη και αυτές οι διαφορετικές αντιλήψεις, οι έριδες, που χαρακτηρίζουν, ενίοτε και ταλανίζουν τον επονομαζόμενο οργανωμένο Ποντιακό χώρο, φανερώνουν μια απίστευτη και ανεξήγητη δυναμική. Το χαρακτήρα του ανεξήγητου προσδίδει σε αυτήν την δυναμική το γεγονός πως όλη αυτή δραστηριότητα συντελείται εκτός των πατρογώ-

νων εστιών του Ποντιακού Ελληνισμού, στην Ελλάδα, τη Ρωσία, την Δ. Ευρώπη γενικότερα και αλλού. Έχουμε την πρόθεση να ασχοληθούμε εκτενέστερα με την ανάλυση της φαινομενικά αυτής ανεξήγητης δυναμικής, άλλα σίγουρα μία πολύ ενδιαφέρουσα σχετικά καινούργια πραγματικότητα είναι το γεγονός των μαζικών εκδρομών, προσκυνημάτων, δίχως την στεναθρυσκευτική έννοια του όρου, στα παράλια και τα ενδότερα του Εύξεινου Πόντου.

Προσωπικά η πρώτη φορά που κεντρήθηκε το ενδιαφέρον μου να γνωρήσω τα χώματα των προγόνων μας, ήταν ένα φιλμάκι φτιαγμένο απο τα δημιουργικά χέρια του αδερφικού φίλου **Χρήστου Σαββίδη**, χρόνια συνδοιοπίθρου στις *τ'εμετερες* αναζητήσεις, που πραγματοποιήσε το πρώτο του ταξίδι σε σχετικά μικρή ηλικία. Άλλες αφορές μου στάθηκαν η εξαιρετικά ευγενική μορφή του κ. **Δημήτριου Αθανασιάδη**, που δυστυχώς έφυγε για το μεγάλο ταξίδι, ο οποίος αποθανάτησε σε εκατοντάδες διαφάνειες τα κειμήλια, εκκλησίες, μοναστήρια, σχολεία και τα εναπομείνοντα στίπια Ελλήνων, και βεβαιώς ο αγαπητός, πολυγραφότατος συγγραφέας, του οποίου κείμενα είχαμε την τιμή να φιλοξενήσει ο **“Ξενιτέας”**, **Γιώργος Ανδρεάδης**.

Ποιά είναι όμως η κινητήρια δύναμη για ένα τέτοιο ταξίδι; Η ομορφιά του τοπιού είναι σε ορισμένα μέρη του ταξιδιού σίγουρα θελγηματική, ορισμένες πόλεις, και κατα κύριο λόγο η Τραπεζούντα έχουν διατηρήσει σε κάποιο βαθμό τα ίχνη της παρουσίας του Ποντιακού Ελληνισμού. Δεν αποτελεί το τοπίο όμως, μήτε τα κατα βάση άψυχα απομεινάρια της χλιοχρονης ιστορίας μας τον λόγο μιάς εκδρομής εκεί. Τι ήταν εκείνο που οδήγησε τα περισσότερα από τα 28 άτομα, μέλη και φίλους της

Ένωσης Ποντίων Ελβετίας να βρεθούν για οκτώ μέρες στον Πόντο, σε μία εκδρομή προσκύνημα, μια εκδρομή γνωριμίας, μνημοσύνης με τους γενεθλιους τόπους του πατέρα και της μάνας μας, του παππού και της γιαγιάς μας;

Η προικισμένη πένα του **Σάββα Τοπαλίδη**, παλιού προέδρου της Ένωσης μας, που έχει κυριολεκτικά γυρίσει όλο τον κόσμο, σε απολαυστικό χρονογράφημα του οδοιπορικού μας στον Πόντο, καταφέρνει όχι μόνο να μας μεταφέρει νοερά στην παράλια και τα ενδότερα της Μαύρης Θάλασσας ,αλλα πολύ περισσότερο να δώσει την δική του ερμηνεία στους λόγους που τον οδήγησαν να συμμετάσχει σε αυτό.

ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

του Σάββα Τοπαλίδη

Το ταξίδι για τον Πόντο, που πραγματοποιήθηκε από τις 22 Απριλίου μέχρι και τις 29 Απριλίου του 2011, ήταν σίγουρα το κρυφό

όνειρο όλων των συμμετασχόντων, που είχαν Ποντίους προγόνους.

Ο καθένας μας έψαχνε μέσα στο καμαράκι των αναμνήσεων αφηγήσεις από τα παλιά χρόνια του παππού και της γιαγιάς, του θείου και της θείας, ονόματα χωριών, περιφερειών, ακόμα και ειδικά περιστατικά τα οποία δυστυχώς ανήκαν πια στο παρελθόν!

Ετσι, συναντηθήκαμε στο αεροδρόμιο της Ζυρίχης. Άλλοι συνοδευόμενοι από συγγενείς, που για κάποια αιτία δεν θα έπαιρναν μέρος στο προσκύνημα, και άλλοι μεμονωμένοι, με μια τσάντα ταξιδιού ή μια μικρή βαλίτσα, γιατί το ταξίδι δεν θα διαρκούσε πάνω από μία εβδομάδα.

Όταν μαζευθήκαμε στο αεροδρόμιο, συνειδητοποιήσαμε, παρότι ανήκαμε όλοι μας στην Ένωση Ποντίων Ελβετίας, πως μεταξύ μας αρκετοί, δεν γνωριζόμασταν με τα ονόματά μας! Βρε τι πάθαμε! Τέλος πάντων, δεν χάθηκε κι ο κόσμος! Και στο κάτω κάτω *“όλε μουν ξαδέλφια είμες, αέτς κι'έν ;”*.

Παρ' όλ' αυτά, άκουγες που και που να ψιθυρίζει καθένας στον άνθρωπο της εμπιστοσύνης του. Πώς τον/την λένε; Μην γίνουμε και ρε-ζίλι!

Όταν ήρθε η ώρα, θεωρήσαμε τα εισιτήρια, παραδώσαμε τις βαλίτσες μας και κατεβήκαμε στις κατακόμβες του αεροδρομίου. Εκεί μας περίμενε η πρώτη έκπληξη! Εξονυχιστικός έλεγχος, θαρρείς και επρόκειτο να ταξιδέψουμεστο διάστημα! Ημασταν όλοι νευρικοί!

Επρεπε να βγάλουμε παπούτσια, ζακέτες, ζώνες, ρολόγια, να αδειάσουμε τις τσέπες μας και να τοποθετήσουμε το περιεχόμενο σε ειδικά πλαστικά δοχεία, τα οποία ήταν ήδη προετοιμασμένα. Εν συνεχεία, περάσαμε με τα χέρια στην ανάταση ανάμεσα από τα ηλεκτρονικά ραδιογραφικά μηχανήματα. Μας φάνηκε ένας αιώνας! Τελικά, περάσαμε όλοι μας από το "λούκι" του ελέγχου, χωρίς κανείς να χρειαστεί ν' αφήσει κάποιο αντικείμενο ..."παράνομο", που τυχόν είχε ξεχάσει στις προσωπικές του αποσκευές.

Επιβιβαστήκαμε στο αεροπλάνο της "Σουίς" και πετάξαμε με κατεύθυνση την Κωνσταντινούπολη. Η νευρικότητα μας δεν μας

άφησε ,όμως, ήσυχους, μέχρι που φτάσαμε στην Πόλη.

Ξέχασα να αναφέρω πως οι διοργανωτές του προσκυνήματος, **Γιώργος Νικολαΐδης**, **Γιώργος Ευθυμιάδης** και φυσικά ο πρόεδρος **Κώστας Καλπαξίδης**, είχαν εγκαίρως προβλέψει και για την (πνευματική) ψυχαγωγία των εκδρομέων, αγκαζάροντας τον λυριτζή **Γιάννη** από την Στουγκάρδη ο οποίος συνοδευόμενος από την γυναίκα του, την **Νούλα**, μας κράτησε συντροφιά σε όλο το ταξίδι. Με άλλα λόγια, τα σκέφτηκαν όλα **Μπράβο τους!** Ο Σάββας, ο Γιάννης και η Νούλα στο πρώτο παρακαθ' μας την πρώτη βραδιά του ταξιδιού

Όταν μετά από τρεις ώρες περίπου προσγειωθήκαμε στο αεροδρόμιο της Πόλης, μας περίμενε η επόμενη ευχάριστη έκπληξη! Μας υποδέχτηκαν τέσσερα άτομα! Ο οδηγός του πούλμαν και συνέταιρος του ταξιδιωτικού γραφείου "Ανετον" από την Θεσ-σαλονίκη, μία κυρία από την Ζυρίχη, που μένει όμως εδώ και πάρα πολλά χρόνια στο Πήλιο και, ποιός να το φανταζόταν, ο τουριστικός συνοδηγός, του οποίου το κύριο επάγγελμα είναι αρχιτέκτονας, **Αχιλλέας Βασιλειάδης**!! Για όσους δεν τον γνωρίζουν, πρόκειται για έναν παραδοσιακό τραγουδιστή, με άλλα λόγια ένα ζωντανό κομμάτι του Πόντου! Εξυπακούεται, όμως ό,τι δεν ήταν μόνος. Τον συνόδευε ένας εικοσιετράχρονος λυριτζής, ο **Σάββας**, ο οποίος με το δεξιότεχνο παίξιμο της λύρας του και χωρίς να τον υποχρεώνει κανείς να παίξει, με το χαμόγελο πάντα στα χείλη και καθ' όλην την διάρκεια του ταξιδιού, αποδείχτηκε ότι ήταν ήδη ένας πεπειραμένος και "σκυρός" Πόντιος λυράρης! Αξιοσημείωτο είναι ότι και ο Σάββας είναι απόφοιτος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στην αρχιτεκτονική. Η πτυχιακή δε εργασία του έφερε τον τίτλο: "*Η αρχι-*

τεκτονική στον Ελληνικό Πόντο! Πρέπει να είμαστε περήφανοι για τέτοιους απογόνους!

Η πρώτη μας διανυκτέρευση σ' ένα ξενοδοχείο πέντε αστέρων ήταν πάρα πολύ καλά οργανωμένη και ο νεαρός ξεναγός (Τουρκοέλληνας από την Ξάνθη), που μας συνόδευσε μέχρι το ξενοδοχείο, μας εξήγησε αρκετά ενδιαφέροντα πράγματα, σχετικά με την πόλη και την ζωή στην σημερινή Τουρκία. Αργά το βράδυ, ένας περίπατος κατά μήκος της παραλίας του Μαρμαρά ολοκλήρωσε την πρώτη ημέρα του ταξιδιού μας

23. Απριλίου 2011

Στην αίθουσα του προγεύματος ήταν όλοι χαρούμενοι και ευδιάθετοι! Η ευγενική εξυπηρέτηση του προσωπικού ήταν εντυπωσιακή! Έπρεπε, όμως, να συγκρατηθούμε αφάνταστα, για να μην πέσουμε ...θύματα των δελεαστικών σιροπιαστών γλυκών που ήταν προκλητικά αραδιασμένα επάνω στα άσπρα τραπέζομάντηλα του πρωινού μπουφέ!

Ανυπόμονοι, λοιπόν, επιβίβασθήκαμε στο πούλμαν που μας περίμενε έξω απο το ξενοδοχείο και ξεκινήσαμε με κατεύθυνση τον πρώτο μας προορισμό, την Σινώπη.

Καθ' οδόν ακούγαμε ζωντανή ποντιακή μουσική. Ο Αχιλλέας και ο Σάββας μας δώσανε μία μικρή ακουστική γεύση των καλλιτεχνικών τους ικανοτήτων! Υπέροχα! Το μεσημέρι σταμάτησε ο Τάσσος με το τεράστιο πούλμαν του στην πόλη Κασταμονή για γεύμα. "Αμάν!" Εκτός από τον **Στράτο** κανείς αλλοζδεν ήξερε τούρκικα! Εκείνος, όμως, με την στωϊκή του γαλήνη τα κατάφερε μια χαρά!

Έπρεπε να μεταφράσει όλες τις παραγγελίες στα τούρκικα. Σημειωτέον ότι ο εστιατορας δεν τον κέρασε για την δουλειά του ούτε έναν καφέ! Και σαν να μην έφτανε η δουλειά που έκανε, τον πήραν τηλέφωνο από το ξενοδοχείο που είχαμε διανυκτερεύσει την προηγούμενη βραδιά, λέγοντας του ότι η βαλίτσα της **Αλίκης**, συζύγου του Στράτου, είχε ξεχαστεί στο δωμάτιο του! Να γυρίσουμε πίσω ήταν αδύνατο! Ετσι, η βαλίτσα στάλθηκε κατ' ευθείαν στο ξενοδοχείο της Τραπεζούντας, όπου θα διανυκτερεύαμε προσεχώς. Στο μεταξύ, έπρεπε η καυμένη η Αλίκη να δανειστεί τα απαιτούμενα ρούχα από τις συνταξιδιώτισες.

Η συνέχεια του ταξιδιού κύλισε ήρεμα και χωρίς απρόοπτα μέχρι την Σινώπη. Σε συνεχόμενα διαστήματα διασκεδάζαμε με τα μουσικά κομμάτια του Πόντου, που μας τραγουδούσε ο Αχιλλέας συνοδευόμενος από τον Σάββα ή τον Γιάννη και από ατελείωτα ποντιακά ανέκδοτα.

Ο Σάββας στην κεμεντζέ και ο Αχιλλέας στο τραγούδι, υπέροχη συντροφιά σε όλο το ταξίδι.

Στις οχτώ το βράδυ είδαμε την **Σινώπη** μπροστά μας! Στην είσοδο της πόλης στέκεται ένα τεράστιο άγαλμα του **Διογένη** του

φανάρι στο (ένα) του χέρι! Εκείνη την στιγμή ήταν σαν να με χτύπησε κάποιος (με την γροθιά του) στο στομάχι! Α! Εδώ λοιπόν έμενε αυτή η διασημότητα! Σχολεία, τάξεις, σελίδες ιστορίας στριφογύριζαν μες'το νου μου. Το παρελθόν με κατέλαβε! Ηταν εντυπωσιακό!

Αργά, κατά τις δέκα, φάγαμε βραδινό στο ξενοδοχείο. Ο σκοπός μας να πάμε σε μια ορθόδοξη Εκκλησία δεν εκπληρώθηκε, γιατί φτάσαμε πολύ αργά. Ηταν Μεγάλο Σάββατο!

Γιορτάσαμε την Ανάσταση στην αίθουσα του ξενοδοχείου όπου είχαμε δειπνήσει, φάγαμε τα τσουρέκια που έφεραν οι συνταξιούχοι μαζί και τσουγκρίσαμε τα πασχαλινά κόκκινα αυγά μας. *Χριστός Ανέστη! Αληθώς Ανέστη!*

Εξυπακούεται ότι χορέψαμε και τραγουδήσαμε κάτω από τους ήχους της δικής μας μουσικής μέχρι τις πρωινές ώρες!

Προς μεγάλη μας έκπληξη, παρατηρήσαμε ότι το ευγενέστατο προσωπικό του ξενοδοχείου, μας παρακολούθησε που χορεύαμε και χαμογελούσε. Όταν δε τους παροτρύναμε να μας κάνουν παρέα στον χορό, αποδείχτηκε ότι χόρευαν τους χορούς μας ... καλύτερα και από εμάς! Σημειώτέον δε, ότι δεν ήταν καν Πόντιοι! Ηταν Τούρκοι, οι οποίοι αφομοιώθηκαν με τους εναπομείναντες Πόντιους και μάλιστα σε σημείο που αν μιλούσαν και τα ποντιακά, δεν θα τους ξεχωρίζαμε από τους δικούς μας!

Παράλληλα με το δικό μας πασχαλινό γεύμα, στην διπλανή αίθουσα του εστιατορίου που την χώριζαν μόνο ξύλινες συρόμενες πόρτες, γιόρταζε μία νεαρή τουρκάλα μαζί με τις φίλες της, δεκαπέντε συνολικά, την τελευταία βραδιά της ανύπαντρης ζωής! Με ζωντανή μουσική με καρσιλαμάδες και τσιφτετέλια! Η αχόρταγη περιέργια που με χαρακτηρίζει με ώθησε να πάω να ρίξω μια ματιά στην αίθουσα εκείνη. Χωρίς καλά καλά να καταλάβω πώς έγινε, παρασύρθηκα στην μέση της πίστας τριγυρισμένος από

Γιορτάζοντας την Ανάσταση: Αλίκη και Στράτος Κεσκεσιάδη, Ερμιόνη και Θεοδώρα Φαρμάκη και άλλοι

Η παλιά πόλη με τα σπίτια των Ελλήνων, τα τείχη, και μέρος των ευδιάθετων εκδρομών στην Σινώπη

τις δεκαπέντε χαριτωμένες Σινωπιανές που λίκνιζαν παθιάρικα τους γοφούς τους και με ΥΠΟΧΡΕΩΣΑΝ να χορέψω κι'εγώ! Αν και λίγο ριψοκίνδυνο, το ...διακινδύνεψα με μεγάλη μου ευχαρίστηση! Για περίπου δέκα "πολύ μικρά" λεπτά πετούσα στα σύννεφα μ' εκείνο το ονειρεμένο ανατολίτικο χαρέμι! Ευτυχώς που η γυναίκα μου δεν είναι ζηλιάρα!

Το μοναδικό αρνητικό μέρος της βραδιάς ήταν ότι το προσωπικό έτρεχε και δεν προλάβαινε στο σερβίρισμα! Καθόλου παράξενο κατά την γνώμη μου, αφού είχε να κάνει με ένα θερμόαιμο σύνολο Ποντίων από την Ελβετία!

24. Απριλίου 2011

Στην αίθουσα του προγεύματος κυριαρχούσε η ίδια εικόνα της προηγούμενης ημέρας. Ατελείωτες σειρές από γλυκά παντός είδους, όπως μπακαβάδες, κανταΐφια, ρεβανί, τουλούμπες, χαλβάδες και ότι επιθυμούσε η καρδιά του καθενός μας ήταν εκεί, μπροστά μας, έτοιμα να πέσουν ...θύματα της ληγουργιάς μας!

Μετά το ..."βασανιστήριο" του πρωινού επιβιβαστήκαμε στο άνετο πούλμαν και πήραμε τον δρόμο για την Σαμφούντα. Βγαίνοντας από την Σινώπη, ο Τάσσος έκανε μια υποχρεωτική γιαπωνέζικη στάση "κλίκ - κλίκ" για να βγάλουμε αναμνηστικές φωτο-

γραφίες μπροστά στο άγαλμα του Διογένη με το πιθάρι τον σκύλο και το φανάρι του!

Το άγαλμα του Διογένη, μας έκανε την ημέρα ακόμη πιο μεγάλη εντύπωση, όπως είναι τοποθετημένο στην σκιά των προστατευτικών τειχών που δεσπόζουν στην είσοδο της Σινώπης. Τα τείχη είναι περίπου 2500 χιλιάδων χρόνων και χτίστηκαν από τους πρώτους Βασιλιάδες του Πόντου, τους Μιθριδάτες, με τελευταίο τον **Ευπάτο-ρα** τον 6ο! Απόρρητα με ένα πάχος γύρω στα δέκα μέτρα προστάτευσαν για μια αιωνιότητα την Σινώπη από τους επιδρομείς.

Όταν, τελικά, ξεκινήσαμε για την επόμενη προγραμματισμένη πόλη, την Σαμψούντα, απολαύσαμε κάτι πρωτότυπο! Οι οργανωτές του προσκυνήματος, Γιώργος Νικολαΐδης και Αχιλλέας, υπό την μουσική υπόκρουση του Σάββα με την ακούραστη λύρα του, μας ξετύλιξαν σταδιακά όλη την ιστορία του Πόντου από την εποχή των Μιθριδατών μέχρι τον εικοστό πρώτο αιώνα. Όλοι αυτοί με έναν εντυπωσιακό τρόπο που μας άφησε όλους συνεπαρμένους από τον τρόπο και το περιεχόμενο της αφήγησης, την πλαστικότητα των γεγονότων, την έντονη ζωντάνια των δύο ρητόρων και ειδικότερα την δεξιοτεχνία του ενός, συνυφασμένη με τα ανάμεικτα αισθήματα όλων μας! Εδώ μόνο μία λέξη έχει θέση: Μπράβο!!!

Αφίξη στην **Σαμψούντα**. Την μεγαλύτερη πόλη στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας. Μια θαυμάσια μοντέρνα, με τεράστιους ου-ρανοξύστες σπαρμένη, μητρόπολη! Ήταν προγραμματισμένη εδώ μία στάση και το μεσημερινό μας γεύμα. Δυστυχώς όμως, σε όλη την πόλη βρίσκονταν σε εξέλιξη διάφορες διαδηλώσεις λόγω εκλογών! Γι' αυτό ο Τάσος, ο Αχιλλέας και ο Γιώργος άλλαξαν

το πρόγραμμα και άφησαν την επίσκεψη της Σαμψούντας για τον γυρισμό!

Υστερα από ολιγόωρη διαδρομή επί της εθνικής οδού φτάσαμε στην περιοχή των **Αμαζόνων** (καμία σχέση με τον Αμαζόνιο της Βραζιλίας)! Στάση, λοιπόν, στον χώρο στάθμευσης των λεωφορείων. Όταν ο Τάσος έφτασε κοντά, σε μας που κοιτούσαμε από τα παράθυρα του πούλμαν, στέγνωσε το σάλιο στον λάρυγγα από το θέαμα που παρουσιάστηκε μπροστά μας! Μια Αμαζόνα, όπως την θυμώμασταν από τα βιβλία της αρχαίας ιστορίας, 7 με 8 μέτρα ύψος, με το τόξο και το βέλος της δέσποζε πάνω από τον τεράστιο χώρο στάθμευσης! Ένα μαρμαρίνο άσ-προ άγαλμα που μας άφησε κυριολεκτικά άναυδους. Για μια στιγμή σταμάτησε ο χρόνος να κυλά και το μόνο που ακουγόταν στο βάθος, ήταν το σπάσιμο των κυμάτων της Μαύρης Θάλασσας επάνω στα βότσαλα της ακρογιαλιάς!

Μείναμε περίπου μια ώρα εκεί απολαμβάνοντας την νόστιμη κουζίνα του γιγαντιαίου εστιατορίου. Στην συνέχεια, τεντωθήκαμε λίγο και κάναμε μερικά βήματα για να ξεμουδιάσουν τα πόδια και τα χέρια μας. Τέλος αφού ψωνίσαμε μερικά ενθύμια από το πολυκατάστημα που προσέφερε μια τεράστια ποικιλία, πήραμε πάλι τις θέσεις μας και ξεκινήσαμε με προορισμό την **Οι-**

Η **Οινόη** ήταν γνωστή στην αρχαιότητα για τους εμπόρους της, που ήταν οι καλύτεροι της εποχής και κυριαρχούσαν στην Μαύρη Θάλασσα. Το όνομά της το χρωστά στους κατοίκους της Απτικής Οινόης, οι οποίοι την είχαν ιδρύσει. Όπως, λοιπόν, και στην μητέρα Ελλάδα, έτσι και εδώ, καλλιεργήθηκε το κρασοστάφυλο, ο ΟΙΝΟΣ, εξ' ου και ΟΙΝΟΗ! Με άλλα λόγια, ...η διεύθυνση για το καλό κρασί! Οινόη, μια γραφική μικρή πόλη με παλιά εγκαταλελειμένα αρχοντικά, που άφησαν οι πρόγονοι μας φεύγοντας όπως όπως παίρνοντας μαζί τους μόνο (τόσα), όσα μπορούσαν να μεταφέρουν στις πλάτες τους. Για ποιόν λόγο όμως αυτά τα αρχοντικά ήταν και παραμένουν ακατοίκητα, δυστυχώς δεν μπόρεσα να βρω καμία απάντηση!

Παλιά σπίτια σε γραφικό σοκάκι της Οινόης

Η επόμενη στάση ήταν η Κερασούντα. Ο δρόμος μας περνούσε κοντά από το ακρωτήριο του **Ιάσωνα** τον αρχηγό των Αργοναυτών. Ακολούθησε ένα σύντομο προσκύνημα στην εκκλησία του **Αγίου Νικολάου** στην άκρη της θάλασσας. Την βρέχει κυριολεκτικά το κύμα! Γυμνοί τοίχοι! Οι λίγες αγιογραφίες που έχουν απομείνει στα πιο υψηλά σημεία και αυτές κατεστραμμένες! Οι Οθωμανοί σκάλισαν τα μάτια των Αγίων με μυτερά αντικείμενα για να μη βλέπουν κατά την λανθασμένη γνώμη τους!

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ! ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ! Ήταν Κυριακή του Πάσχα! Ο Αχιλλέας άρχισε να ψάλλει το 'Χριστός Ανέστη' και μετά τον ακολούθησαν και οι υπόλοιποι εκδρομείς. Εδώ, αξίζει να αναφέρω ότι μας παρακολουθούσαν συγχρόνως και αρκετοί νέοι Τούρκοι τουρίστες, οι οποίοι σαν εμάς ήρθαν να επισκεφθούν τον ναό του Αγίου Νικολάου. Αυτονόητο είναι ότι όλοι μας είχαμε ανατριχιάσει! Μας έπιασε ένα ρίγος! Ενα δέος!

Μετά από μια ώρα συνεχίσαμε το ταξίδι μας για την Κερασούντα, αφού ο οδηγός μας, για να βγει στον ασφαλοστρωμένο δρόμο έκανε τουλάχιστον μισό χιλιόμετρο με την όπισθεν! Μπράβο! Αμέσως η μουσική μας παρέα έπιασε δουλειά! Παλιά παραδοσιακά τραγούδια γέμισαν την ατμόσφαιρα που ήταν ήδη πολύ βαρεία από αυτά που είδαμε νωρίτερα. Την ερμηνεία των τραγουδιών την χρωμάτιζε ο ψυχικός αναβρασμός των μουσικών μας και μπορώ να πάρω όρκο ότι μάντεψα τις σκέψεις τους, καθώς παρακολουθούσα τα που και που βουρκωμένα τους μάτια.

Φυσικά, θα ήταν μεγάλη παράληψη από τον Αχιλλέα αν δεν τραγουδούσε το παραδοσιακό. *"μ'έναν βούραν λεφτοκάρια λέει'μεν ας φιλώσεν", μώσε παλαλός εν, όρ-*

Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην Ιασώνειο ακρωτήριο και σε δεύτερο πλάνο με τον Αχχιλία.

τουλής γαμπρός εν" για να μας αναγγείλλει την είσοδό μας στην πόλη της Ορτούς! Καθώς και το περιβόητο. *"έκάνε και το τσάμπασιν, κι' επέμναν τα λιθάρια "!!*.

Είναι αυτονόητο ότι η λύρα του Σάββα του "μικρικού" τον συνόδευε ακατάπαυστα! Δεν μπορέσαμε να επισκεφτούμε την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, εξαιτίας της... καινούριας της ιδιότητας. Οι Τούρκοι την έκαναν ...μουσείο!! Με άλλα λόγια ... ένα μαγαζί που υπόκειται στο ωράριο των δημοσίων υπηρεσιών! Κρίμα! Χαζέψαμε λοιπόν απ' έξω την πανέμορφη εκκλησία που είναι χτισμένη δίπλα στην θάλασσα. Από τα χαμηλοχτισμένα παράθυρα που, μπορέσαμε και ρίξαμε μια ματιά στο σωτηρικό της εκκλησίας χωρίς, όμως, να μπορέσουμε να διακρίνουμε και πολλά πράγματα. Ακολούθως, πήγαμε στο ξενοδοχείο "Γιασμίν" και, αφού τακτοποιηθήκαμε, φά-

γαμε ένα υπέροχο βραδινό και κατακουρασμένοι, πήγαμε όλοι για ύπνο.

25. Απριλίου 2011

Πρωί πρωί, μετά το δελεαστικό και πάλι πρόγευμα και πριν ανεβούμε στο πούλμαν, μαζευτήκαμε μπροστά στην αίθουσα υποδοχής, για να αποσύρουμε τα διαβατήρια και τις ταυτότητές μας, που έπρεπε υποχρεωτικά να παραδώσουμε με την άφιξή μας στο ξενοδοχείο. Τρομάρα μου! Ελειπε η ταυτότητα της γυναίκας μου! Τί κάνουμε τώρα; Οι υπάλληλοι δεν την έβρισκαν πουθενά. Πάλι χρειαστήκαμε την βοήθεια του Στράτου με τις γλωσσικές του ικανότητες. Παρ' όλο που ενώπιον μαρτύρων είχα παραδόσει προσωπικά την ταυτότητα της Μαρίας, οι υπάλληλοι ισχυρίζονταν ότι, η ταυτότητα δεν παραδόθηκε κατά την άφιξή μας!

Ελληνικό δημοτικό σχολείο στην Κερασούντα. Η επιγραφή αναφέρει πως άνοιξε το 1913.

Αφού πέρασε μισή ώρα δίχως θετικό αποτέλεσμα, έχασα την υπομονή μου και χωρίς να ζητήσω άδεια μπήκα πίσω από (τον ντεκέ) της υποδοχής στο γραφείο και άρχισα να ψάχνω συστηματικά από την μία άκρη στην άλλη. Τελικά, όταν σήκωσα το πληκτρολόγιο του τρίτου υπολογιστή...είδα να μου χαμογελούν μέσα από την πλαστική ταυτότητα τα μάτια της γυναίκας μου! Γλίστρησε κάτω από το πληκτρολόγιο χωρίς προηγουμένως να... προλάβει να δηλωθεί!!!

Η γραμματέας του ξενοδοχείου ξέσπασε σε κλάμματα και με δάκρυα στα μάτια, μου πήρε με το ζόρι το χέρι και ζητώντας συγγνώμη εκ νέου μου το...φίλησε! "Σόρρυ! Σόρρυ! Σόρρυ Σέρ!" Ήταν μάλλον και η μόνη αγγλική λέξη που μπορούσε να αρθρώσει σωστά!

Εξαιτίας αυτής της καθυστέρησης, όμως, οι υπεύθυνοι, Τάσσος και Αχιλλέας έπρεπε να αλλάξουν ελαφρά το δρομολόγιο. Ετσι, μας ανακοινώσαν ότι, πρώτα θα πηγαίνα-με να επισκεφτούμε το μοναστήρι της Πα-

Άποψη της Κερασούντας από φωτογραφία του 1913.

ναγιάς Σουμελά και αργά το απόγευμα θα φτάναμε στο ξενοδοχείο που είχαν κατοχυρώσει από την Ελλάδα!

Η αγωνία μας κορυφώθηκε αφάνταστα! Τουλάχιστον η δική μου φαντασία οργιάζει!! Απερίγραπτες εικόνες των τελευταίων κειμένων που διάβασα, των διηγήσεων της **γιαγιάς Παλάσσας** και της **γιαγιάς Ελένης**, της **θείας Λισάφ** και όλων των παλαιών, τους οποίους "βομβάρδιζα" κυριολεκτικά όταν ήμουν πιτσιρίκος με ερωτήσεις που αφορούσαν την πατρίδα, περνούσαν από το μυαλό μου με ρυθμό που κάλπαζε ολοένα και πιο γρήγορα.

Τελικά φτάσαμε στους πρόποδες του όρους Μελά! Ο αυτοκινητόδρομος τελειώνει εκεί! Ξαφνικά μέσα από την πυκνή ομίχλη φάνηκαν μπροστά μας τρία μικρά λεωφορεία των δεκαέξι θέσεων. Η πληροφορία που μας δόθηκε ήταν να επιβιβαστούμε στα οχήματα αυτά και να συνεχίσουμε τον ανηφορικό δρομο για δύο ακόμη χιλιόμετρα. Τα τελευταία χίλια μέτρα έπρεπε οπωσδήποτε να τα περπατήσουμε! Η άλλη πιθανότητα ήταν, για όσους ήθελαν, να περπατήσουν και τα τρία χιλιόμετρα! Πολ-

λοί εκδρομείς, όχι μόνον οι νεώτεροι, αλλά και... παππούδες (Νίτσα και Γιάννης!), πήραν το μονοπάτι που τους έβγαλε κατ'ευθείαν στο σημείο που οι υπόλοιποι φτάσαμε με τα πουλμανάκια. Μπράβο τους!

Όταν φτάσαμε όλοι μας στο σημείο συνάντησης, απ' όπου θα ξεκινούσαμε ποδαράτα για το Μοναστήρι, είδαμε έναν γέρο να κάθεται κάτω από ένα παράπηγμα που είχε μόνο στέγη και κανέναν τοίχο, ντυμένο με την πατροπαράδοτη ποντιακή φορεσιά και με έναν αυθεντικό κεμεντζέ στα χέρια του, να μας καλωσορίζει με πατροπαράδοτες ποντιακές μελωδίες!!! *Θες να ήταν Πόντιος ; Κλωστός; Τούρκος;* όν και να ήταν εμείς τον αισθανθήκαμε σαν να ήταν ένας δικός μας Πόντιος με το παράπονο και την χαρά ζωγραφισμένη μέσα στα μαύρα δακρυσμένα μάτια του! Καλή του ώρα! Ενας οπτικός έλεγχος στους συνταξιδιώτες μου επιβεβαίωσε ότι δεν ήμουν ο μοναδικός του οποίου τα ματια ήταν βουρκωμένα!!

Την ευκαιρία φυσικά δεν την άφησε να πάει χαμένη ο ακούρατος Αχιλλέας! Το ατελείωτο σακίδιο του με τα παραδοσιακά

κάτι να μας προσφέρει! Η παρέα, δεν έχασε ευκαιρία και όλοι μας μπήκαμε στο χορό! Λυράρης και Αχιλλέας μας χάρισαν μερικές αξέχαστες στιγμές, που έμειναν χαραγμένες για πάντα στην μνήμη μας! Τους ευχαριστούμε για το απρόσμενο τους δώρο.

Μετά από αυτό το ευχάριστο διάλειμμα, ξεκινήσαμε παίρνοντας το ανηφορικό μονοπάτι κάτω απο τα ψηλά δέντρα και τις χαμηλές φουντουκιές, για να φτάσουμε τελικά στο περιβόητο και χιλιοτραγουδημένο σύμβολο της ιστορίας του κατατρεγμένου και βασανισμένου σύγχρονου ποντιακού λαού. Το **Μοναστήρι της Παναγίας**, στο όρος του Μελά, που οι πρόγονοι μας το απλοποίησαν και το ονόμασαν Σουμέλα. Εξ' αυτού προήλθε και το γυναικείο ποντιακό βαπτιστικό όνομα Σημέλα δηλαδή Μαρία.

Το αντίκρουσμα του Μοναστηριού από μακριά, άγγιξε τους προσκυνητές με διαφορετικούς συναισθηματικούς τρόπους. Άλλους με δέος, άλλους με παράπνο και άλ-

λους με χαρά! Εμένα προσωπικά με έπνιξε ένα τεράστιο κύμα θυμού, μόλις αντίκρυστα τα ερείπια του Μοναστηριού από μακριά! Τί ράτσας και τί απολίπιστα όντα είναι σε θέση να καταστρέψουν έναν θησαυρό της παγκόσμιας κληρονομιάς σαν το μοναστήρι της Παναγίας του Μελά;

Όταν μπήκαμε μέσα στο Μοναστήρι, μας περίμενε ένα τοπίο που είχε πέσει πριν από καιρό σε χέρια βανδάλων! Ολική καταστροφή. Εικόνες με βγαλμένα γρατζουνισμένα μάτια, λεηλατημένα εικονοστάσια! Μια ολική εικόνα της καταστροφικής εκείνης οθωμανικής περιόδου, που δεν γνώριζε ούτε ιερό, ούτε όσιο! Εξυπακούεται ότι και το Μοναστήρι έγινε ...μουσείο! Για να δούμε και να αισθανθούμε την αγριότητα και την ταπείνωση, έ-πρεπε να πληρώσουμε και ...είσοδο !!!

Οι φύλακες που τώρα δήθεν ..."προστατεύουν" τα μη υπάρχοντα, μας απαγόρευαν να βγάλουμε φωτογραφίες με τεχνητό

Η Μονή, σε φωτογραφία τραβηγμένη από το μονοπάτι και μέσα από την ομίχλη. Δεός, παράπνο, χαρά

φως. Όταν από περιέργεια τους ρώτησα για ποιο λόγο υπήρχε αυτή η απαγόρευση, η επί λέξη απάντηση ήταν: *Το τεχνητό φως (ξεν.φλας) δημιουργεί ζημιές στις εικόνες!* Δεν νομίζω ότι χρειάζεται καποιο σχόλιο αυτή η εξήγηση! Για πρώτη φορά στη ζωή μου αισθάνθηκα ευτυχής, που δεν μπόρεσα να συνεννοηθώ σε μια ξένη γλώσσα! Σί-γουρα θα δημιουργούσα μία πολύ λεπτή και ίσως επικίνδυνη κατάσταση με τις ερω-τήσεις που μου έκαιγαν τα χείλη!

Ενας όμιλος εκδρομέων από την Ρουμανία που και αυτοί είναι χριστιανοί ορθόδοξοι, άρχισε να ψάλλει το Χριστός Ανέστη. Τότε και μέσα σε δευτερόλεπτα, βρέθηκαν ανάμεσα τους οι τούρκοι φύλακες και χωρίς να αφήσουν την παραμικρή αμφιβολία τους απαγόρεψαν να ψάλλουν! Ούρλιαζαν σαν δαιμονισμένοι. *"Στοπ! Στοπ! Στοπ!"* Απαγορεύεται η ψαλμωδία!

Εκανε κρύο, ψιχάλιζε. Βαριά ομίχλη σκέπαζε τις κορφές του Μελά! Το μόνο που μας επέτρεψαν ήταν να ανάψουμε τα κεριά που φέραμε μαζί μας! Μετά ο Στρατός, που είχε προβλέψει να πάρει μαζί του πλα-

στικά σακουλάκια για να πάρουμε λίγο χώμα σαν ενθύμιο από την Παναγία μας τα μοίρασε σαν πατέρας! Ακόλουθα κατηφορίσαμε το ίδιο μονοπάτι που είχαμε πριν δύο ώρες ανηφορίσει. Ολοι μας θλιμμένοι, αγανακτισμένοι, πονεμένοι αφάνταστα για την αδικία που βρήκε τον κόσμο μας! Προ-σωπικά δεν μπόρεσα να συγκρατηθώ και κάθε τόσο σκούπιζα ένα δάκρυ που δεν εννοούσε να σταματήσει να κατρακυλά α-πό το παγωμένο μου μάγουλο. Ηθελα να απομακρυνθώ απο εκεί όσο το δυνατό πιο γρήγορα!

Σε λιγότερα από δέκα λεπτά φτάσαμε στο τέρμα του μονοπατιού, όπου μας περίμενε ο γέρος λυράρης με την γλυκιά του λύρα παίζοντας ακατάπαυστα τους τραπεζουντέικους ρυθμούς και τραγουδώντας στα τούρκικα! Ο Αχιλλέας συνόδεψε πάλι τον κεμεντσετζή με τα πατροπαράδοτα μας τραγούδια ακόμα πιο έντονα από πρώτα! Εμείς, άλλο που δεν θέλαμε, τον ξαναστήσαμε το χορό, μηδενός εξαιρουμένου!

Είχαμε αφοσιωθεί τόσο πολύ στο χορό και στο τραγούδι και ενώ τραγουδούσαμε όλοι μας συνοδεύαμε τον Αχιλλέα χορεύοντας,

1. Ομάδα προσκυνητών στο Μοναστήρι της Σουμελά 2. Υπέροχη τοιχογραφία της Μονής

Μνημόσυνο για τους όσους χάθηκαν, παρακαταθήκη για όσους έρθουν...

έφεραν ένα μεγάλο πλήθος από νεαρά κορίτσια, που μας πλησίαζαν άφωνα.

Στην αρχή μας παρακολουθούσαν που χορεύαμε και σε λιγότερο από ένα λεπτό μπήκαν στο χορό λες και ήταν ...Πόντιες! Χόρευαν όλες με σθένος και χάρη, ενώ στα προσωπά τους καθρεφτίζονταν η ξεγνοιασιά και η ευτυχία! Σκέφτηκα για μια στιγμή: "βρε! βρε! βρε!"

Δεν το ήξερα ότι εμείς οι Πόντιοι είμαστε τόσο γνωστοί για τις παραδόσεις και τους χορούς μας! Εγώ, ποιός άλλος, με την περιέργειά μου, έπιασα συζήτηση με τις κοπέλες σαν χρονογράφους του ταξιδιού, και έμαθα μερικά πολύ ενδιαφέροντα πράγματα που με μεγάλη μου χαρά τα αναφέρω σ'αυ-τό το σημείο!

Ολος ο όμιλος αποτελούταν από φοιτήτριες του πανεπιστημίου της πόλης **Προύσσας**, όπου τα παλιά χρόνια κατοικούσαν και πάρα πολλοί Έλληνες οι οποίοι, μετά τον διωγμό ήρθαν στην Ελλάδα όπως και

οι δικοί μας Πόντιοι πρόγονοι. Αυτούς τους λέμε Προύσσαληδες.

Ήταν μια εκδρομή του πανεπιστημίου τους και ήρθαν σαν κι' εμάς να επισκεφθούν το Μοναστήρι της Παναγίας το οποίο γνώριζαν από την ιστορία που διδάχτηκαν! Ιστορικά ήταν απολύτως ενημερωμένες για το τί έπραξαν οι προγόνοί τους και πως φέρθηκαν στους δικούς μας! Διωγμός και γενοκτονία τους ήταν γνωστά! Όλα αυτά τα έμαθα από αυτά τα νέα παιδιά που μου είπαν ότι ντρεπόντουσαν για ό,τι είχε συμβεί. Μπορώ να επιβεβαιώσω όντως την λύπη τους, που έβλεπα ζωγραφισμένη μέσα στα βλέματά τους, καθώς μου εξηγούσαν στα αγγλικά τις αποτρόπαιες αυτές σελίδες της πρόσφατης τους ιστορίας! Δεν ξέρω γιατί, αλλά μετά την συζήτηση μας αισθάνθηκα κάπως πιο ήρεμα βλέποντας ότι η σύγχρο-νη γενιά των Τούρκων δεν συμεριζεται τα πεπραγμένα των προγόνων της.

Υστερα από τον χορό και την συνέντευξη

για το Μοναστήρι κι' εμείς τον κατήφορο με τα λεωφορείακια.

Όταν φτάσαμε στην βάση, όπου βρίσκεται και ένα τουριστικό εστιατόριο, βρεθήκαμε σε αμηχανία και μάλιστα ευχάριστη! Πρώτα απ' όλα, το καλώς ορίσατε στα.....ποντιακά από... νέους Πόντιους σερβιτόρους που μας προσέφεραν καθίσματα και μας τακτο-ποίησαν στα τραπέζια, λες και μας γνώριζαν κι' από χθες!

Κατάλογος φαγητών δεν υπήρχε. Αντ'αυτού, αποκρίθηκαν με ένα συμπαθητικό χαμόγελο στα χείλη στα.... ποντιακά!: "...έχομεν τυρομένον χαβίτς και ψιλοκομμένον καβουρμάν!" Φυσικά χαλαρώσαμε (κυριολεκτικά) πια, βλέποντας ότι είμαστε καλοδεχόμενοι και αισθανθήκαμεσαν στο σπίτι μας! Η ατμόσφαιρα άλλαξε πάρα πολύ έντονα και το ρίξαμε στο φαί με πρωτοφανή όρεξη! Το φαγητό το συνόδεψε το πατροπαράδοτο ρακί που το ήπιαμε όλοι μας,..... της Παναγιάς το δάκρυ! Δύο νεαροί σερβιτόροι και δύο σερβιτόρες λεπτούλες και ομορφότερες με μαύρα φλογερά μάτια μας εξυπηρέτησαν θαρρείς και ήμασταν οι πιο σοβαρές προσωπικότητες που πέρασαν ποτέ από εκεί. Εξυπακούεται ότι μας μιλούσαν μόνο ποντιακά και χαμογελούσαν συνεχώς!

Όταν τελειώσαμε το φαγητό, ο μικρός ο Σάββας πήρε την λύρα στα χέρια του ...και νάτος πάλι ο χορός! Πριν το καταλάβουμε καλά καλά, είχαμε και τέσσερις νέους χορευτές αναμεταξύ μας που μας έδειξαν τις χορευτικές τους ικανότητες με μεγάλη κατασοσύνη! Χόρεψαν καλύτερα κι'από εμάς! Μπράβο τους!

Ο ένας απ'αυτούς ήταν από το **Χαμφίκιοι**, απ'όπου κατάγονταν κι' ο παππούς μου ο Σάββας. Τον ρώτησα, λοιπόν, πόσα κέρδιζε σαν σερβιτόρος και πόσες ώρες δούλεψε τον μήνα. Η απάντησή του με άφησε άναυδο: - *"Εγώ δεν είμαι σερβιτόρος. Είμαι εθελοντής όπως και τα άλλα παιδιά εδώ. Συνοδεύουμε τα ξαδέρφια μας που έρχονται απ'όλο τον κόσμο να επισκεφτούν την πατρίδα! Μας αρέσει να τους συνοδεύουμε μέχρι να πάρουν τον δρόμο της επιστροφής. Δεν θέλουμε και δεν παίρνουμε χρήματα γι'αυτό! Εγώ έχω μαζί με τον αδελφό μου μια επιχείρηση με πέντε μεγάλα τουριστικά λεωφορεία στην Τραπεζούντα."* Ποιός μπορούσε να το φανταστεί!;

Αργά το απόγευμα ξεκινήσαμε με το δικό μας λεωφορείο και τον Τάσσο οδηγό για την **Τραπεζούντα**. Όταν από μακριά την αντικρύσαμε την, η καρδιά μας άρχισε να χτυπά πιο γρήγορα, άτακτα! Επιτέλους φτάναμε στην πρωτεύουσα της πατρίδας! Μιας πατρίδας που ούτε πολλοί από τους γονείς μας δεν είχαν γνωρίσει! Μόνο οι παππούδες μας είχαν γεννηθεί στον Πόντο. Αυτός είναι ο λόγος. Και οι πατεράδες μας ήταν φυγάδες, γεννήθηκαν στην Ρωσία.

Η Τραπεζούντα εκτείνεται υπερήφανη ανάμεσα στους πρόποδες της οροσειράς του Μελά και της Μαύρης Θάλασσας, χωρίζοντας τα δύο αντίθετα αυτά στοιχεία σαν λαμπερό δίκοπο καλοακονισμένο μαχαίρι.

Ομορφη σαν ζωγραφιά! Ζωντανή και παιχνιδιάρη! Όταν μπήκαμε μέσα στην πόλη δεν ακουγόταν μέσα στο λεωφορείο τίποτα άλλο, παρά μόνον οι αναπνοές μας! Ολων μας τα μάτια είχαν κολλήσει στα παράθυρα του λεωφορείου και αποθανατίζανε τις εικόνες, που μας προσφέρονταν στην δια-

παππούδες μας, εμείς ήμασταν οι τυχεροί, που είχαμε την δυνατότητα να την επισκευθούμε! Κάποια στιγμή ο Τάσσος σταμάτησε το λεωφορείο του μπροστά στην είσοδο του ξενοδοχείου "Εσερ", όπου θα διανυκτε-ρεύαμε.

Όταν ήρθε η σειρά μου να κατέβω απο το λεωφορείο, ήταν σαν να άνοιξε η πόρτα του σπιτιού μου για να μπω μέσα!!! Τί τύχη! Τί απερίγραπτη συγκίνηση! Δεν ήμουν πια σε θέση να συγκρατήσω εκ νέου τα δάκρυα μου!

Αφού τακτοποιηθήκαμε στα δωμάτια μας και φρεσκαριστήκαμε, ξαναβρεθήκαμε όλοι στην είσοδο του ξενοδοχείου και σχηματί-

σαμε παρέες, πριν από την πρώτη εξερευνητική εξόρμηση στους δρόμους της Τραπεζούντας! Για μένα η πατρίδα ανταποκρινόταν σε όλες τις φαντασίες που είχα κάνει πριν φτάσουμε εκεί! Η τοποθεσία, οι άνθρωποι, η νοοτροπία, η φιλοξενία, με μια λέξη ΟΛΑ! Μέχρι και οι Τούρκοι κάτοικοι της πατρίδας έχουν αφομοιώσει την νοοτροπία των Ποντίων! Την γνώμη μου την συμμερίστηκαν και άλλοι της παρέας μας. Δεν ήταν αυταπάτη. Επίσης και η κουζίνα της "γιαγιάς"! Αρωματική, εύγεστη, πλούσια, πατριπαράδοτη! Αυτόματα μου ήρθε στο νου η γιαγιά μου, η Παλάσσα! Η εντύπωση, που μου έκανε, ήταν τόσο ζωντανή!

Τα αυθεντικά χρώματα της ποδοσφαιρικής ομάδας **"Τράπεζοσπορ"** σκέπαζαν τους δρόμους από επάνω σε σχήμα τριγωνικής σημαϊούλας. Μώβ και θαλασσί, σε αντίθεση με άλλες πόλεις της Τουρκίας, π.χ. την Κωνσταντινούπολη, όπου γιγαντιαίες τουρκικές σημαϊές σκεπάζουν τις μπροστινές απόψεις σχεδόν όλων των πολυκατοικιών. Εκτός από το μισοφέγγαρο, απεικονίζουν και τον **Κεμάλ Ατατούρκ**. Τι διαφορά! Σχεδόν σε όλα τα μαγαζιά της Τραπεζούντας μπορούσαμε να αγοράσουμε σαν ενθύμια, γραβάτες, κασκόλ, φανελίτσες, "μπρελόκ" με τα χρώματα της ποδοσφαιρικής ομάδας!

Μετά το δείπνο, που ήταν, όπως και όλα τα προηγούμενα, πάρα πολύ νόστιμο και πλούσιο, μαζευτήκαμε σε μια μεγάλη αίθουσα για το πατροπαράδοτο μας "παρακάθ" και τον χορό, που ακολουθούσε πάντα με τον Αχιλλέα, τον Σάββα και τον Γιάννη τον... Γερμανό!

Ενας ακόμη νεαρός Πόντιος από την Τραπεζούντα εκείνο το βράδυ ήρθε και μας βρήκε στο ξενοδοχείο και ρωτούσε για τον μικρό τον Σάββα, τον λυράρη μας. Τα ποντιακά του ήταν άπταιστα και επιβλητικά! Μας είπε ότι γνωρίζονταν από καιρό. Ήταν φίλοι και συναντιόντουσαν πολύ συχνά στην Τραπεζούντα ή στην Θεσσαλονίκη. Ενα συμπαθητικό παληκάρι, που είχε πάντα ένα πλατύ χαμόγελο στα χείλη! Παρ' όλ'αυτά, όμως, μέσα στην βαθιά του ματιά ξεχώριζε κανείς ένα παράπονο, μία λυπηρή απόχρωση. Αναρωτήθηκα από μόνος μου, τί να σκέφτεται άραγε αυτό το παιδί κάθε φορά που βλέπει τα 'ξαδέλφια' του, να ξαναφεύγουν από την πατρίδα; Η απάντησή στο ερώτημα, όμως, έμεινε εκεί!

PERSÖNLICHE ANSICHT

von Georg Nikolaidis

Meine Generation weist einige gemeinsame Merkmale im Prozess zur Entwicklung eines Pontischen Bewusstseins auf. Ein erster Anreiz und Ausgangspunkt waren für uns alle unsere Eltern, für diejenigen die mehr Glück hatten, zu denen ich leider nicht gehöre, die Grossväter und Grossmütter der ersten Generation, das erweiterte familiäre Umfeld und ein Dorf pontischer Einwanderer im heutigen Griechenland. Eine zweite Stufe in der Auseinandersetzung mit der Tradition wird durch das Erlernen der pontischen Tänze und/oder des pontischen Musikinstruments, das in der Regel innerhalb eines Vereins und Gleichgesinnten stattfindet. Für die meisten bedeutet diese zweite Stufe auch die Endstation ihrer Reise auf den Spuren der Traditionen ihrer Vorfahren. Die meisten Facetten unserer reichen Tradition, wie das richtige Erlernen des Pontischen Dialekts, die Poesie, Literatur und das Pontische Theater bleiben jedoch Entdeckungs- und Wissensfeld für ein paar wenige. Es wäre jedoch sehr unfair, diese ganze unglaubliche Dynamik, die wir und auch Beobachter nicht pontischer Herkunft tagtäglich erleben, herunterzuspielen. Diese Dynamik, die sich in den dutzenden Veranstaltungen jedes Wochenende auf der ganzen Welt, den dutzenden Publikationen, und sogar die Zwiste über unterschiedliche Ansichten, für die unsere Vereine und Verbände bekannt sind, widerspiegelt, ist beachtlich. Und dies alles findet wohlgermerkt in Griechenland, Russland oder etwa in Westeuropa statt, also ausserhalb der historischen Geburtstätten des Pontischen Hellenismus, und 85 Jahre nach dessen unfreiwilligen Exodus. Wir

haben seit Längerem vor, uns diesem, auf dem ersten Blick, wenig plausiblen Phänomen zu widmen, nicht zuletzt auch um eine genügend überzeugende Erklärung für das Existieren dieser Zeitschrift aufzusuchen. Eine sehr interessante, relativ neue Entwicklung ist sicherlich das Organisieren von Gruppenreisen in die Pontos-Region. Es sind so genannte Wallfahrten, nicht jedoch religiöser Natur im engeren Sinne des Wortes.

Das erste Mal, an dem ich ein starkes Interesse, man kann von Verlangen sprechen, gespürt habe, selber in die Geburtsstätte meiner Vorfahren zu pilgern, war im Jahre 2007, als mein Bruderfreund **Christos Savvidis** einen Doku-Film über seine eigene Reise gedreht hatte und während einer Tagung der Öffentlichkeit vorstellte. Weitere Inspirationen bekam ich durch die Sammlung von hunderten Dias, die der leider vor einigen Jahren verstorbene **Dimitrios Athanasiadis** über Jahrzehnte sammelte, sowie selbstverständlich durch **Georgios Andreadis**, einen begabten Schriftsteller, der auch bei „Xeniteas“ zu Gast war und schon unzählige Male die Pontos-Region besucht und dokumentiert hat, bevor er leider durch die Türkische Regierung wegen angeblicher Anstiftung zum Fremdenhass zur Reise in die Türkei für immer blockiert wurde – eine völlig unerklärliche Behauptung, da ja seine Bücher eher die Völker zusammenbringen.

Welche ist jedoch die treibende Kraft hinter einer solchen Reise? Die Schönheit der Landschaft und einiger Städte, vor allem Trapezountas, die wenige, aber markante Spuren des Pontischen Hellenismus zeigen, können nur bedingt als Erklärung beigezogen werden. Die obigen Gründe sind für die meisten der mehr als 28 Personen,

Mitglieder und Freunde der Vereinigung der Griechen als Pontos in der Schweiz die für acht Tage an einer Pilgerfahrt, einen Ausflug zum Kennenlernen, zum Gedenken an den Geburtsstätten von Vater und Mutter, vom Grossvater und Grossmutter, nicht relevant.

Savvas Topalidis, ehemaliger Präsident der Vereinigung, begabter Verfasser kleinerer und grössere Texte, wie er schon ein Paar Mal im Rahmen vom „Xeniteas“ unter Beweis gestellt hat, und bekannt für seine langen Kulturreisen auf der ganzen Welt ist, verfasste diesmal eine reizvolle Erzählung über unsere Wallfahrt im Pontos. Es gelingt ihm nicht nur, uns alle geistig an der Schwarzmeerregion zu versetzen, aber auch über seine eigene Bewegungsgründe für die Teilnahme an dieser einmaligen Reise darzustellen. Ein spezieller Dank an seiner Lebenspartnerin Maria für die sinngemässen deutschen Übersetzung des griechischen Originaltextes.

DIE WALLFAHRT NACH PONTOS

von Savvas Topalidis (sinngemässe Übersetzung aus dem Griechischen)

Es war ganz bestimmt der heimliche Traum aller Teilnehmer, die pontische Wurzeln haben, diese Reise nach Pontos gemeinsam anzutreten. Jeder von uns suchte im eigenen Erinnerungskästchen, in das seiner Grossmutter oder seines Grossvaters, der eigenen Tante oder des Onkels oder auch in den Erzählungen von früher der Mutter und des Vaters, irgendwelche Namen von Dörfern, Gegenden, Besonderheiten, welche leider viel zu weit weg in der Vergangenheit zurückliegen!

So trafen wir uns am Zürcher Flughafen Kloten teils von Familienmitgliedern begleitet, die an dieser Reise nicht teilnehmen

konnten, teils allein in Begleitung von nur einem kleinen Koffer oder einer Reisetasche. Die Reise würde ja nicht einmal eine ganze Woche dauern!

Als wir am Flughafen ankamen, stellten wir sofort fest, dass nicht alle Teilnehmer sich persönlich kannten, obwohl wir alle der „Vereinigung der Griechen aus Pontos in der Schweiz“ angehören. Oh, du Schreck. Na ja, was soll es! Wir sind ja alle „Xadelfia“ (d.h. Cousins). Trotzdem kam hie und da die Frage auf: „*Wie heisst er/sie? Kennst du ihn/sie?*“ Und man fragte natürlich ganz leise, damit man sich nicht blamieren musste. Gleich nachdem wir das Gepäck abgegeben hatten, kam das Einchecken und danach ging's ab in die Katakomben des Flughafens. Da wartete bereits eine erste Erkenntnis auf uns! Es ging um die strikte Kontrolle seitens der Sicherheitsbeamten. Diese behandelten uns so, als ob wir uns gleich in eine gefährliche und ausserirdische Reise begeben würden.

Alle waren aufgeregt. Wir mussten unsere Schuhe, Jacken, Hosengürtel und Uhren in bereitgestellte Plastikbehälter hineinlegen und anschliessend die Röntgenmaschinen passieren. All das dauerte eine Ewigkeit. Endlich wurden wir alle durch die Kontrolle geschleust, ohne dass jemand von uns etwas zurücklassen musste. Alsdann stiegen wir in ein Flugzeug der Swiss und nahmen Kurs auf Konstantinopel. Die Aufregung hielt wahrlich, bis wir ans Ziel ankamen, an.

Ich vergass zu erwähnen, dass unsere junge Führungsmannschaft, noch bevor wir die Schweiz verlassen hatten, für die seelische Zufriedenheit und geistige Vorbereitung für alles, was uns bevorstand, liebe-

voll gesorgt hatte! Der Lyraspieler **Gian-nes** aus Stuttgart, zusammen mit seiner Begleitung namens **Nula**, wurde engagiert, um uns mit seiner Kementsche (d.h. Lyra) während der ganzen Reise zu unterhalten. Das war natürlich das berühmte Pünktchen auf das !

Als wir nach ca. drei Stunden Flug in Konstantinopel landeten, wurden wir erneut überrascht. Vier Personen warteten bereits auf uns: Nämlich der Carchauffeur **Tassos** der Reisegesellschaft ANETON aus Thessaloniki, eine Dame aus Zürich, welche seit geraumer Zeit in Griechenland lebt und wer hätte das schon gedacht, **Achilleas Vasileiadis**, der diplomierte Architekt und Sänger der traditionellen pontischen Musik. Um ihn genauer zu definieren, müsste man sagen „*ein lebendiges Stück des Pontos*“ war auch anwesend. Selbstverständlich war Achilleas nicht allein. Ein sehr junger Lyraspieler namens **Sawas** begleitete ihn während der Reise und ich muss gestehen, dass der junge Musiker sehr virtuos ist und uns mit seinem Instrument immer wieder begeistern konnte! Auch der junge Sawas ist Architekt. Er muss bald seine Schlussarbeit an der „Aristoteleion-Universität“ einreichen. Sein selbst gewähltes Thema trägt den Titel: „*Profile der Architektur im altgriechischen Pontos*“.

Unsere erste Übernachtung im Fünf-Stern-Hotel „Eser“ war sehr gut organisiert und der junge türkische Reiseführer aus Xanthi (GR) erzählte uns während der Fahrt zum Hotel einiges über die Türkei und die Metropole Konstantinopel. Ein langer Spaziergang am Kai von **Marmara - Meer** rundete unseren ersten Reisetag ab.

Sawas, der junge Lyra-
spieler, auf dem Weg
zum Kloster Soumela

Als wir am nächsten Morgen im Frühstückssaal eintraten, konnten wir feststellen, dass die Bedienung sehr höflich war. Dies erstaunte uns nicht wenig, denn wir waren ja schliesslich...

„Erzfeinde“. Was das reichhaltige Frühstücksbuffet uns zu bieten hatte, war schlicht einmalig und man musste sich richtig beherrschen um die anatolischen Süßigkeiten, die da so provozierend aufgetischt waren, nicht alle gleichzeitig „vernichten ... ehm „verschlingen“ zu wollen! Ungeduldig stiegen wir in den Car und nahmen Kurs auf unser erstes Ziel in der Türkei: Sinopi. Unterwegs wurde Lyra gespielt und gesungen. Achilleas und Sawas, gaben uns eine erste Kostprobe ihrer künstlerischen Begabungen; ein-fach hinreissend!

Am Mittag hielt Tassos mit seinem Riesencar in der Stadt namens Kastamoni zum Mittagessen an. Aber... oha lätz, denn gleich beim Bestellen mussten wir feststellen, dass ausser unserem lieben Freund **Stratos** keiner von uns Reisenden Türkisch sprechen konnte. Stratos musste

kurzerhand einspringen und für alle übersetzen! Er tat dies mit seiner stoischen Ruhe und bewältigte seine Aufgabe meisterhaft.

Als Dank dafür offerierte ihm der Restaurantbesitzer nicht einmal ein Gratisessen! Es kam aber noch „besser“. Als wir mit dem Essen fertig waren, bekamen wir eine telefonische Nachricht von der Hotel-Rezeption, wo wir übernachtet hatten. Der Koffer von **Aliki**, Stratos Frau, wurde im Zimmer vergessen und deshalb zurückgelassen! Ein Zurückkehren wegen des Koffers wäre unmöglich gewesen, deshalb musste der Koffer per Schnell-Post an unser über-nächstes Ziel, nach Trapezounta, geschickt werden. In der Zwischenzeit musste sich Aliki diverse Kleidungsstücke von den Kolleginnen ausleihen.

Die Weiterfahrt nach **Sinopi** verlief ohne Zwischenfälle. In regelmässigen Abständen wurden wir mit Achilleas' Gesangseinlagen verbunden mit Sawas' musikalischen Einsätzen verwöhnt. Selbstverständlich fehlten auch die pontischen Witze nicht!

Gegen acht Uhr abends erblickten wir von weit her **Sinopi**. Die Stadt lag in der Abenddämmerung ruhig vor uns. Eingangs der Stadt steht eine Riesenstatue des Zynikers **Diogenes** mit seinem berühmten Fass hinter ihm und der Laterne in seiner rechten Hand. Selbstverständlich fehlte auch sein Hund nicht. Er lag vor seinen

Griechische Mädchenschule

Alte Häuser im Gr. Quartier

Teil der Küstenestung

Füssen. Für mich war es wie ein Faustschlag in den Bauch. Ich dachte mir: *“Also, da lebte diese Berühmtheit!”* Alte Klassenzimmer, vergilbte Schulbücher und diverse Geschichten wirbelten in meinem Kopf kunterbunt durcheinander. Meine eigene Schulzeit holte mich schlagartig ein. Das ganze war sehr eindrucksvoll.

Das Abendessen nahmen wir am späten A-bend im Hotel ein. Der zuvor geplante Besuch einer orthodoxen Kirche musste daher abgesagt werden. Es war **Karsamstag**. Wir feierten im Restaurant unseres Hotels das Fest **Pascha** (d.h. Ostern) mit dem Spruch *“Christos anesti”* und die mitgebrachten Tsurekia (d.h. Backkuchen) und die rotgefärbten Eier fehlten natürlich auch nicht. Übrigens *“Christos anesti”* bedeutet *“Christus ist auferstanden”*. Diese frohe Botschaft ging von Mund zu Mund in unserer Gruppe weiter! Selbstverständlich wurde anschliessend mit dem eigenen Orchester Musik gemacht und bis in den frühen Morgenstunden gesungen und getanzt.

Uns fiel bald auf, dass das Hotelpersonal, mehrheitlich einheimische junge Türkinnen, unsere pontischen Tänze ebenfalls beherrschte und ganz gut mitmachte! Sie tanzten sehr gut und ich fragte mich:

“Mensch, ist es so, dass die zurückgebliebenen Pontier mit ihrer Kultur die Türken beeinflusst haben oder haben sich die Türken freiwillig die pontische Kultur angeeignet?” Wie wir später während unserer Reise auch in anderen Städten von Pontos sehr leicht beobachten konnten, traf eher die zweite These zu.

Im Nebensaal fand zur gleichen Zeit ein Frauen-Polterabend mit Live- Musik und Karsilama- und Tsifteteli-Klängen statt. Meine unersättliche Neugier trieb mich hin, um einen Blick hineinzuworfen. Plötzlich riss mich jemand hinein und im Nu befand ich mich im Zentrum, umkreist von fünfzehn jungen und hübschen Sinopianerinnen, die um mich herum ihre Hüften rhythmisch schwangen und mich immer wieder zum Tanz aufforderten. Obwohl es sehr riskant war, wagte ich es. Na ja, für eine Zeit-spanne von zehn ganz kurzen Minuten war ich total weg! Ich befand mich inmitten eines traumhaften Harems! Ein Glück ist, dass meine Frau nicht eifersüchtig ist!

Der einzige negative Punkt war, dass das Servierpersonal massiv überfordert war. Das war aber kein Wunder, denn es hatte es ja mit Pontiern zu tun!

24. April 2011

Am Frühstückbüffet hatten wir das gleiche Bild wie tags zuvor! Unendliche Reihen von Süssigkeiten wie Baklava, Kadaif, Tulumba, Halva, Revani und sonst noch alles, was man sich zusätzlich zu einem kontinentalen Frühstück „wünschen kann! Alles war vor unseren Augen ausgebreitet und war bereit, Opfer unserer Gaumenfreude zu werden! Nach der unermesslichen Frühstücksqual stiegen wir in den Aneton-Car und nahmen Kurs auf die Stadt Sampsunta. Bevor wir Sinopi verliessen, wurde die obligatorische „Klick-Klick“, d.h. die japanische Pause eingeschaltet, um verschiedene Erinnerungsfotos und ein spezielles, fast historisches Gruppenfoto der ganzen Reisegruppe vor dem Zyniker Diogenes, seinem Hund und seinem Fass zu knipsen. Somit liessen wir uns digital verewigen!

Die Statue von Diogenes, die sich im Schatten der Stadtmauern, welche der pontische König **Mithridates** errichten liess, wirkte noch stärker auf uns in Verbindung mit diesen fast 2500 Jahren alten, dicken und unverwüstlichen Bauten!

Beim Verlassen von Sinopi wurden wir abermals positiv von unserem Organisationskomitee Achilleas, Giorgos Nikolaidis und Sawas, dem Lyraspieler, überrascht. Sie hatten die pontische Geschichte beginnend mit Mithridates, dem Efpator, bis zur Gegenwart, abwechslungsweise in punktuellen Abschnitten sehr eindrucksvoll mit adäquaten Liedern und meisterhaften Lyra-Begleitung vom jungen Sawas, aufge-rollt. Da konnte die Reisegruppe nur eins sagen: „Bravo“!

Sampsunta ist bezüglich der Einwohnerzahl die grösste Stadt am Schwarzen Meer. Eine wunderschöne moderne, mit unzähligen Hochhäusern übersäte Metropole. Programmgemäss sollten wir eine Pause einlegen und unser Mittagessen einnehmen. Leider waren überall in der Stadt Wahlveranstaltungen im Gang, sodass wir uns unweigerlich zur Weiterfahrt gezwungen sahen, um mögliche unangenehme Situationen zu vermeiden.

Nach kurzer Weiterfahrt auf der Bundesstrasse gelangten wir ins **Amazonengebiet!** Diese hat nichts zu tun mit der gleichnamigen Gegend in Brasilien! Die Raststätte der Amazonen wartete auf uns! Als wir uns der Raststätte näherten, blieb uns die Spucke weg. Eine ca. zehn Meter hohe Amazonen-Figur mit Bogen und angesetztem Pfeil herrschte von einem Sockel aus über dem ganzen Parkplatz. Was für ein Anblick. Wir waren überwältigt. Schulische Erinnerungen wurden wach. Hinter der stolzen Statue tobten die Wellen unseres Mayri Thalassa (d.h. Schwarzen Meer)!

Eine Stunde lang konnten wir die schmackhafte Küche geniessen und unsere von langem Sitzen müden Glieder bewegen. Im riesigen Touristenshop konnten wir allerlei Mitbringsel kaufen. Anschliessend verliessen wir die mythische Gegend der Amazonen mit der Absicht unser nächstes Ziel, die Stadt **Oinoi**, zu erreichen. Oinoi war in der Antike sehr bekannt für die tüchtigsten Handelsleute am Schwarzen Meer. Sie wurde von Einwohnern der Stadt Oinoi in Attika gegründet. Den Namen erhielt sie aufgrund der dort angebauten „Oinostafyla“ (d.h. Weintrauben). „Oinos“ bedeutet Wein, das ist die einfachste sprachliche Erklärung. In dieser

schmucken Kleinstadt befinden sich imposante Patrizierhäuser, aber leider sind alle unbewohnt! Die Häuser wurden von den flüchtenden Griechen verlassen. Weshalb diese schönen Bauten immer noch nicht bewohnt sind oder nicht abgerissen wurden, ist mir bis heute ein Rätsel geblieben.

Patrizierhäuser in Oinoi

Von Oinoi aus fuhren wir Richtung **Kerasunta**. Einen kurzen Abstecher machten wir in **Kap Jason**. – Die Anlehnung an **Jason**, dem Führer der Argonauten, liegt wohl auf der Hand. – Direkt am Meer besuchten wir die Kirche des **Agios Nikolaos**. Diese byzantinische Kirche ist heute nur noch ein kahles und nacktes Mauerwerk! Den noch sporadisch vorhandenen Wand-Ikonen wurden die Augen von den Türken ausgestochen oder abgemeißelt. Nach islamischer Überzeugung galt eben, wenn die Heiligen Ikonen keine Augen mehr haben, können sie auch nicht mehr die Untaten der Schänder sehen und wahrnehmen! Welche Ignoranz! Auch hier wurde "Christos anesti" von Achilleas angestimmt. Es war unsere Ostern! Wir folgten ihm im Gesang und alle bekamen gleichzeitig eine Gänsehaut! Übrigens, wir

wurden von einem Dutzend junger türkischen Touristen ein bisschen eigenartig gemustert!

Die Kirche von Agios Nikolaos in Kap Jason

Nach einer Stunde Pause fuhren wir weiter nach Kerasunta, selbstverständlich mit unserer Hausmusik in voller Aktion. Alte traditionelle emotionsgeladene Lieder versetzten uns teilweise in ein nie vergessenes Zeitalter. Und überhaupt, uns schien, wir lebten während dieser Teilstrecke in einem zeitlosen Film!

So kamen wir nach **Ordu**. Es war auch logisch und selbstverständlich, dass vor den Toren Ordus unter der Begleitung der Kementzes- Klängen Achilleas zuerst das eine Lied "*M enan vouran leftokaria le i men as filossen, mosse pallalos en, ortulus gambros en*" sang. Zu Deutsch übersetzt lautet der Titel des ersten Liedes: "*Mit einer Handvoll Haselnüssen will er von mir einen Kuss erhaschen; verflucht nochmal, er muss verrückt sein, es muss ein Bräutigam aus Ordu sein!*" Nachträglich stimmte er auch das zweite Lied an "*Ekaen to Tschambassin*", zu Deutsch:

Die Kuppel von Agios Nikolaos in Ordu

Das Ziel war die Kirche von **Agios Nikolaos**, welche wir aber nicht besuchen konnten. Die Kirche ist heute zum Museum umfunktioniert worden. Da unsere Ankunft nicht mit den Öffnungszeiten übereinstimmte, konnten wir sie nur von aussen betrachten. Wie schade! Anschliessend erreichten wir in Kerasounta unser Hotel "Jasmin", das direkt am Meer liegt. Nach dem reichhaltigen Nachtessen waren wir sehr müde und daher rannten wir fast alle ausnahmslos Richtung Schlafstätte.

25. April 2011

Am Morgen danach wollten wir, bevor wir in unseren Bus einstiegen, unsere IDs und Reisepässe an der Rezeption abholen.

Oh, Schreck! Die ID meiner Frau war un-auffindbar. Stratos musste erneut als Übersetzer herhalten. Das Personal behauptete, meine Frau hätte ihre ID nicht abgegeben. Ich wurde sehr nervös und trat ohne Erlaubnis hinter die Theke, nachdem ich fast eine halbe Stunde zugewartet hatte, ohne ein befriedigendes Ergebnis zu erreichen. Ich suchte systematisch die ganze Theke mit den Ablagefächern ab. Endlich - unter der Tastatur des dritten PCs ...- " lächelten mich die Augen meiner Frau an"! Die ID war zweifelsohne beim herrschen-den Chaos der Ankunft unter die Tastatur gerutscht ohne „sich anzumelden oder sich registrieren“ zu lassen! Die Angestellte der Rezeption löste sich in Tränen auf und nahm quasi mit Gewalt meine Hand in ihre Hände und ... küsste sie, als ob ich der Papst wäre oder ein Imam! *"Sorry, sorry!"* Wahrscheinlich war dies das Wort, das sie am besten auf Englisch beherrschte.

Durch diese Verzögerung mussten aber die Verantwortlichen, Tassos und Achilles, eine Programmänderung vornehmen. Zuerst besuchten wir das Kloster **Panagia Sumela** und erst später am Abend durften wir unsere Hotelzimmer in Trapezounta beziehen. Wir kamen bis drei Kilometer ans Kloster heran. Dann mussten wir in kleine Autobussen umsteigen, um bis zu einen Kilometer vor dem Kloster zu gelangen. Ein grosser Teil unserer Gruppe - auch ältere Semester - wie Giannis und Nitsa, begab sich leichten Schrittes auf den restlichen Weg. Ein steiler Pfad führte sie zum gleichen Punkt, an dem wir mit den kleinen Bussen angekommen waren.

Als wir den Treffpunkt erreicht hatten, sahen wir einen alten Mann in traditionell pontischer Tracht gekleidet, der uns sit-

ner Lyra) und den alten pontischen Melodien willkommen hiess! Das war sehr rührend. Achilleas packte die Gelegenheit und begleitete den alten Lyraspieler mit dem Gesang einiger Lieder aus seinem unerschöpflichen Repertoire. Alsdann nahmen wir den letzten Teil des Gebirgspfades unter die Füsse Richtung Panagia Sumela.

Der Anblick des Klosters löste bei uns die verschiedensten Gefühle und Reaktionen aus! Bei mir war es Wut, die mich packte. Ich überlegte mir, ob es Menschenwesen sein konnten, die so ein Kulturerbe willkürlich beschädigt hatten! Überall fanden wir an den Heiligen Ikonen ausgekratzte Augen! Eine totale Katastrophe, einfach würdenlos! Der Glanzpunkt war, dass die türkischen Wärter uns verboten, mit Blitz zu fotografieren. Auf die Frage, warum zum Kuckuck diese Massnahme, kam die Antwort: *“Die Ikonen können durch den Blitz beschädigt werden!”* Welch eine Ignoranz!

Zum ersten Mal in meinem Leben war ich froh, dass ich eine Sprache - in diesem Fall Türkisch - nicht kannte. Ich wäre wahr-

scheinlich aufgebracht gewesen und hätte sie gern gefragt, ob sie denn wüssten, warum dieser Vandalismus von ihren Vätern verübt worden war und zusätzlich, was sie in der heutigen Zeit dazu meinten!

Eine rumänische Touristengruppe, die gleichzeitig mit uns zu Besuch im Kloster war, begann das *“Christos anesti”* anzustimmen. Sofort warfen sich die Wärter dazwischen und liessen keine Zweifel aufkommen, dass es ausdrücklich verboten sei, irgendeinen Psalm vorzusingen. *“Stop! Stop! Stop!”*, hiess es. Welch eine Torheit, richtig primitiv! Es war kalt, es gab Nieselregen und wir waren alle traurig. Wir konnten aber unsere Kerzen anzünden, ein wenig Erde in den mitgebrachten Plastikbeuteln füllen und als Andenken mitnehmen. Dann gingen wir alle stillschweigend und schmerzlich berührt zurück. Ich konnte meine Tränen nicht zurückhalten. Es war einfach unerträglich für meine sowieso arg strapazierten Nerven! Ich wollte weg, weit weg! Ich konnte und wollte das Ganze nicht mehr ansehen. Diese Ungerechtheit tat mir weh!

Eintrittskarte für das Kloster von Soumela

Wunderschöne Fresken im Kloster Soumela

So nahmen wir den Retourweg in Angriff und der schmale Pfad führte uns in weniger als zehn Minuten wieder an die Basis-Station, wo die Mini-Busse auf uns warteten.

Der alte Mann spielte ununterbrochen weiter auf seiner Lyra und sang dabei auf Türkisch. Achilleas wurde erneut aktiv und folglich fing der Tanz wie von selbst wieder an. Wir hielten uns die Hände und murmelten gleichzeitig auch den Text des Liedes, wie ihn Achilleas gesungen hatte.

Plötzlich beobachtete ich, dass eine riesige Schar von jungen Mädchen sich uns näherte und uns zuschaute, wie wir

tanzten. Es dauerte nur Sekunden und die jungen Frauen schlossen sich uns an. Sie tanzten mit uns und waren fröhlich und schienen glücklich dabei zu sein. ‚Mensch‘, dachte ich, sind wir Pontier mit unseren Traditionen so bekannt und dies auch im Bergmassiv von Melas?‘ Die Mädchen teilten uns mit, dass sie Studentinnen der Universität von Prusa (die heutige Stadt Bursa, welche in der Westtürkei liegt) sind. Sie kamen wie wir hierher, um das Kloster zu besuchen. Sie kannten es aus der Geschichte. Sie wussten Bescheid, was ihre Vorfahren mit unseren Ahnen gemacht hatten! All das erfuhr ich von diesen jungen Menschen, die gar nicht stolz auf die Taten ihrer Ahnen waren. Man sah es ihnen an.

Sie wurden dabei unleugbar traurig. Ihre Blicke und ihre feuchten Augen verrieten sie!

Ein wenig später im Touristen-Restaurant, das sehr modern eingerichtet war, wartete die nächste positive Überraschung auf uns! Zuerst mal war der Willkommengruss auf „Pontisch“ (im trapezountischen Dialekt) von den jungen Kellnern und Serviertöchtern, welche uns zum Sitzen eingeladen hatten, so höflich, als hätten sie uns seit längerer Zeit gekannt!

Dann wartete die waschechte pontische Küche auf uns. „Tiromenon Havits und psilokomenon Kabourman“ lauteten die Namen der feinen Menüs auf der Tageskarte. Da wurden wir alle schwach! Wir alle assen, was das Zeug hielt! Dabei tranken wir den traditionellen Raki und waren gesellig und sehr gut gelaunt. Das Personal sprach mit uns auf Pontisch.

Junge stramme Burschen und bildhübsche Mädchen, die gleich anschliessend an unser Essen, mit uns allen original pontische Rhythmen und mit einem Lächeln auf ihren Lippen tanzten! Als ich einen Kellner, der aus dem Heimatort (aus Hampsikiöy) meines Grossvaters, fragte, was er als Kellner hier verdiene, wurde ich nochmals von seiner Antwort überrascht. „*Ich bin kein Kellner*“, antwortete er in unserem pontischen Dialekt mit dem typischen trapezountischen Akzent. - *Ich besitze zusammen mit meinem Bruder ein Carunternehmen in Trapezounta. Wir haben fünf ganz grosse Busse. Ich bin immer freiwillig da und begleite alle, die von Griechenland kommen, um uns zu besuchen, bis sie wieder nach Griechenland abreisen. Ich arbeite freiwillig, weil es uns immer Freude macht, unsere „ Cousins “ zu begegnen. Wir wollen*

und nehmen kein Geld dafür! Er umarmte mich und ich sah wie seine Augen feucht wurden!

Am späten Nachmittag fuhren wir nach **Trapezounta**, die ehemalige Hauptstadt des Pontos. Als wir die Stadt der Städte von weit her erblickten, schlug mein Herz immer schneller! Stolz lag sie an den Füssen der Berge und trennte mit ihren Bauten das Schwarze Meer und die Berge. Die Stadt prahlte mit ihren Patrizierhäusern, und ihren supermodernen Palästen. Entlang der Küste reihten sich lange Alleen, breite Schnellstrassen und sehr viele Kirchen. Man hatte glatt den Eindruck einer durchaus europäischen Stadt! Sie pulsierte voller Leben. Wir waren alle still und versuchten so viele Bilder der Stadt wie möglich einzufangen und in unseren Herzen zu behalten, als ob es das letzte Mal in unseren Leben sein sollte, dass wir so etwas Einmaliges zu sehen bekamen. Diese Stadt war und ist das Herz von Pontos, unsere Heimat, die Heimat meiner Eltern, die nicht das Glück hatten, solange sie lebten, diese Stadt zu erblicken, zu besuchen und zu erleben! Da unsere Grosseltern von Pontos vertrieben wurden, sind sind meine beiden Elternteile in Russland geboren. Nur ich war der Glückliche der Familie zusammen mit unserer Gruppe, der diese verlorene Heimat, nach meinen Grosseltern, besuchen durfte. Was für ein Glücksgefühl bei dieser Ankunft!

Dann hielt Tassos seinen Bus vor dem „Eser-Hotel“ an. Als ich durch die offene Busstüre ausstieg, war es so, als würde ich direkt in mein eigenes Haus eintreten! Unbeschreibliche Emotionen! Ich konnte meine Tränen nicht mehr stoppen!

Nach den Bezug unserer Hotelzimmer, übrigens sehr saubere und gepflegte Zimmer und das Personal war sehr zuvorkommend, gingen wir auf einen Entdeckungsspaziergang. Die Stadt Trapezounta war einfach alles, was ich mir vorher in meiner Fantasie ausgemalt hatte. Die Lage, die Menschen, die Freundlichkeit, sogar die Türken, die in Trapezounta leben, haben die Mentalität der Pontier angenommen! Ich glaube nicht, dass dies eine emotionale Täuschung war. Und dann gab's ja noch "Giagias Küche": aromatisch, schmackhaft, währschaft und reichhaltig! In meinem inneren Auge erblickte ich **Palassa** (d.h. meine Grossmutter). So lebhaft und beeindruckend war alles!

Die Original-Farben des Fussball-Clubs "Trabzonspor", violett mit blauen Streifen, hingen immer wieder in Form von imposanten Flaggen weit oben von einer Strassenseite zur anderen an der Leine befestigt, im Gegensatz zu anderen Städten, wo bis zu vierzig Meter lange, überdimensionale türkische Fahnen mit **Kemal Atatürks** aufgedrucktem Bildnis, über die Fassaden der Hochhäuser hingen. Das

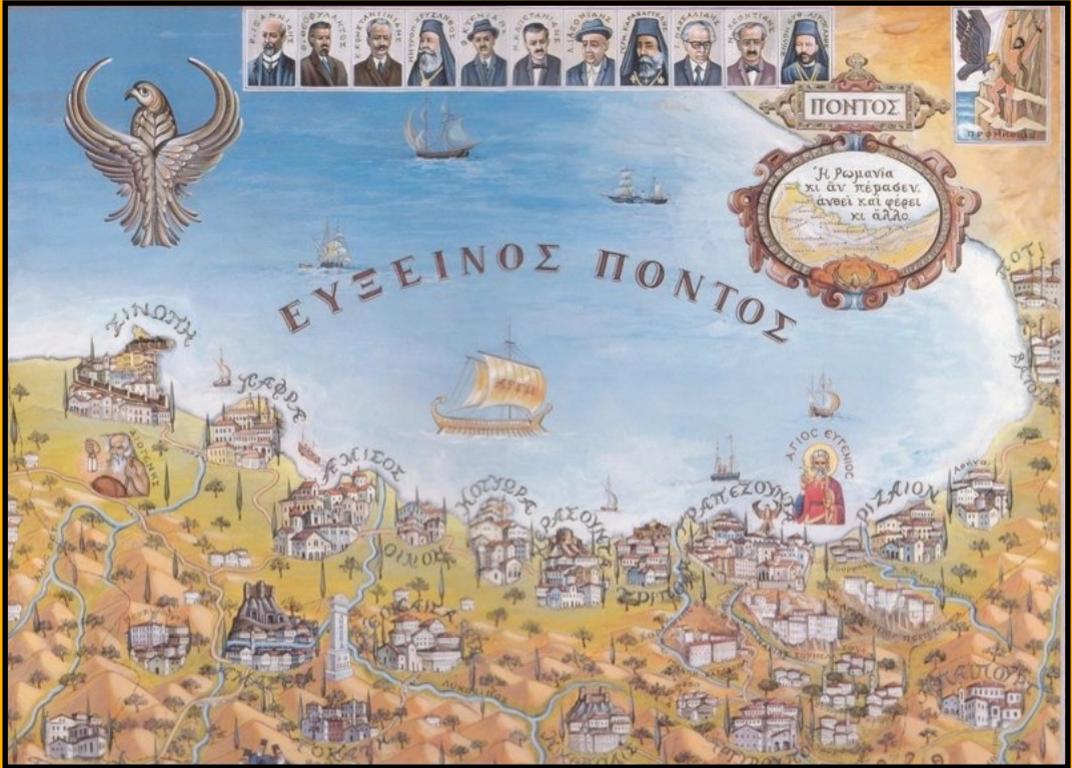
war ein sehr markanter Unterschied! Fast in jedem Geschäft hätten wir Halstücher, Krawatten oder Fussballleibchen des hiesigen Fussballclubs - mit diesen violett-blauen Farben als Souvenirs ergattern können.

Nach dem Nachtessen versammelten wir uns in einem grossen Saal, um zum unser Tradition gewordenen „Parakath“ und um zu den Melodien unserer eigenen Hausmusik das Tanzbein zu schwingen. Ein zweiter einheimischer ca. zwanzig- bis fünfundzwanzigjähriger Pontier, trat ein. Es war ein sehr sympathischer junger Pontier, der uns sehr sauber und korrekt auf Pontisch ansprach. Er fragte nach Sawas junior, dem Lyraspieler. Da sie Freunde sind, treffen sich regelmässig entweder in Trapezounta oder in Thessaloniki.

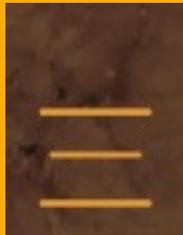
Bei seinem Eintreten erkannte ich - trotz guten Umgangsformen und Lächelns auf seinen Lippen - in seinem getrübbten Blick eine tiefgründige Traurigkeit und ich fragte mich gleich: *“Wer weiss, was der junge Mann gerade denkt?”*

Αιώνιοι συγκατοικοί στη Μαύρης Θάλασσας: Χαψία (ψάρια) και ένα θαλασσοπούλι
Seit Jahrhunderte Mitbewohner im Schwarzen Meer. Fische und Meeresvogel

Ἐηρανθήτω ἡμῖν ὁ λάρυγγ, εἰάν ἐπιλαθόμεθά σου ὦ Πάτριος Ποντία γῆ...
 (Λεωνίδας Ἰασωνίδης)

Τεύχος 6 • Ἀπρίλτ'ς 2013
 Ausgabe Nr. 6 • April 2013